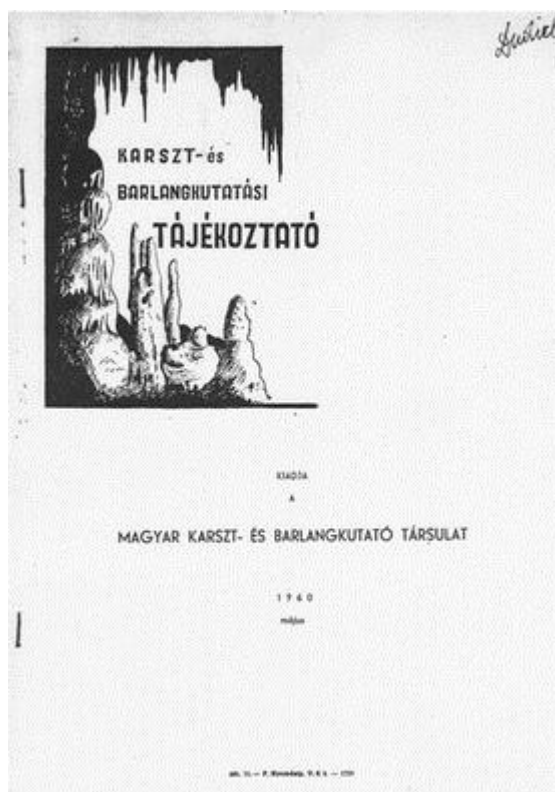

KARSZT- és BARLANGKUTATÁSI TÁJÉKOZTATÓ

1960

május

Kiadja a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
Budapest, 1960 május

A kiadvány sokszorosítását a Művelődésügyi Minisztérium Kiadói
Főigazgatósága 2.159/1960. szám alatt engedélyezte.

Szerkesztő: Balázs Dénes
Felelős kiadó: Dr. Hegedüs Gyula
Lektorok: Neppel Ferenc és Hazslinszky Tamás

A kiadvány rajzait és feliratait a Várostervezési Barlangkutató Csoportja készítette.
A sokszorosítást végezte az Élelmiszerügyi Minisztérium Terményforgalmi
Igazgatóságának házinyomdája.
Budapest, 1960. május hó.
Készült 500 példányban

Az elektronikus változatot Urbán Gabriella, dr. Nyerges Miklós és Szent Tamás készítette 2006-ban.

TARTALOM (252. oldal)

- A magyar barlangkutatás problémái. Írta: dr. Jakucs László – 195. oldal
A Kőhegyi mésztufa hasadékbarlang a Gerecsében. Írta: dr. Leél-Óssy Sándor – 204. oldal
A Rókahegyi új barlang Írta: Szilvássy Gyula – 210. oldal
Kötél, kötélhágcsó /V. rész/ Írta: Csók Rémo – 215. oldal
A Teresztenyei-barlangrendszer víznyelőinek és forrásának összefüggéseire vonatkozó kísérletek. Írta: Balázs Dénes – 227. oldal
Osztrák barlangkutatók Magyarországon. Írta: dr. Kessler Hubert – 231. oldal
Hozzászólás
Megjegyzések Kósa A.: „Új barlangtérképek ismertetése” c. cikkéhez. Írta: Csók Rémo – 233. oldal
Milyen hosszú a Baradla? Írta: dr. Dénes György – 234. oldal
Külföldi hírek és lapszemle
A szádvárborsai Milada-barlangban... Írta: Mándy Tamás – 236. oldal
Külföldi hírek – röviden /B.D./ – 240. oldal
Társulati élet
A MKBT rendezvényei 1960. június hóban /B.J.-B.D./ – 242. oldal
Visszapillantás az elmúlt hetekre. Írta: Barátosi József – 246. oldal
Barlangkutatási hírek /H.T., dr. D.Gy. és B.D./ – 250. oldal
Tovább bővül a MKBT könyvtára! /B.D./ – 251. oldal

INHALTSAUSZUG (S. 253-254)

Die Probleme der ungarischen Höhlenforschung. Dr. László Jakucs. Es wird die Daseinsberechtigung der ungarischen Speleologie auf Grund der auch im Ausland anerkannten Erfolge der ungarischen Höhlenforscher bewiesen. Ausser den gegenwärtigen Problemen wird der Gedanke eines ungarischen Speleologischen Institutes aufgeworfen. – S. 195-203.

Die Kőhegyer Kalktuff-Spaltenhöhle im Gerecse-Gebirge. Dr. Al. Leél-Óssy. Es wird die im Gerecse-Gebirge entstandene tektonische Kalktuff-Höhle beschrieben. Die Länge der Höhle beträgt 85 Meter. – S. 204-209.

Die neuentdeckte Höhle im Róka-Berg. Julius Szilvássy. Es wird die unlängst in einem Steinbruch in der Nähe der Hauptstadt entdeckte Höhle thermalen Ursprunges beschrieben. Die Wände der Höhle sind mit Aragonit und

Gipsgebilden bedeckt. Die Gänge sind grösstenteils vertikal. Der tiefste Punkt ist 50 meter unter dem Eingang. – S. 210-214.

Seile, Seilleitern /V. Teil/ Rémo Csók. Es werden die zur Seiltechnik erforderlichen Ergänzungen beschrieben. /Mauerhacken, Seilbremsen, Winden unw./ – S. 215-226.

Verbindung der Schlinger und Quellen des Höhlensystems von Teresztenye. Dénes Balázs. Die Höhlenforschergruppe "Kinizsi" unternahm in den letzten 6 Jahren zahlreiche Färbungs und Salzungsversuche im Aggteleker Höhlengebiet. Auf Grund dieser Versuche ergab sich ein klares hidrographisches Bild über die heute noch unerschlossenen unterirdischen Gänge des Höhlensystemes von Teresztenye. – S. 227-231.

Österreichische Höhlenforsche in Ungarn. Dr. Hubert Kessler. Zwei Mitarbeiter des Speleologischen Institutes in Wien, dr. F. Bauer und E. Doepper führten im Bükk-Gebirge den ungarischen Forscher die in Österreich ausgearbeitete Sporen-Triftmethode vor. Der Versuch wurde in Verbindung mit der Salzungs- und Färbungs-Methode durchgeführt und hatte vollen Erfolg. Es wurde dabei auch praktische Zwecke /Wasserversorgung/ verfolgt. – S. 231-232.

Beitrag zum Artickel von A. Kósa über die Kartierungszeichen in Höhlenplänen (Mitteilungen 1960. S. 159.) Csók Rémo erleutert die vom belgischen Höhlenforscher F. Anciaux publizierten Kartierungszeichen. – S. 232.

Wie lang ist die Baradla? Dr. Georg Dénes. Der artickel behandelt die Länge des Aggteleker Höhlensystemes /Baradla-Domica/ und stellt fest, dass auf Grund verschiedener Publikationen und Vermessungen die Gesamtlänge cca 22 Kilometer beträgt. – S. 234-235.

In der Milada-Höhle bei Szádvárborsa. Thomas Mándy. Eine Gruppe ungarischer Höhlenforscher besuchte auf Einladung des tschechoslovakischen Forschers Jan Majko die Milada-Höhle in der Nähe der Landesgrenze. Es werden die Beobachtungen in den neuentdeckten Gängen der Höhle geschildert. – S. 236-240.

Vereinsleben. – S. 242-251.

Írta: Dr. Jakucs László

* A MTESZ Karszt- és Barlangkutató Bizottság 1960. május 5-én megtartott ankétján elhangzott vitaindító előadás.

A barlangkutatók /hivatásosak és amatőrök/ munkájáról, eredményeiről igen gyakran hallani, olvasni még a napisajtóban is. Ez bizonyos mértékig azoknak az eredményeknek a visszatükröződése, amelyeket a kutatási munkák legkülönbözőbb területein elérnek: hozzátehetjük azt is, hogy az utóbbi évtizedben örvendetesen megnövekedett számú esetekben.

Természetesen nem csak a napisajtó közöl gyakorta barlangkutató híreket. A Természetjárás című turista havilapnak is csaknem minden számában találunk tájékoztatót, beszámolót valami érdekes hazai barlangtani eseményről. De a felszabadulás utáni szakfolyóiratok is gyakran publikálnak barlangtani tanulmányokat, nem egyszer komoly elméleti és tudományos értékű megállapításokkal. Így elsősorban a Hidrológiai Közlöny, Földtani Közlöny, Földrajzi Közlemények, de a Bányászati és Kohászati Lapok és a Természettudományi Közlöny is számos speleológiai tanulmány megjelenésének adott teret. Barlangi tárgyú értekezések az Akadémiai Acták hasábjain is láttak már napvilágot. Az elmúlt év során végre rendszeressé vált a Barlangkutató Tájékoztató havonkénti megjelenése is, s jelenleg van nyomdai előkészítésben az első nagyterjedelmű barlangtani évkönyv, mely számos értékes és önálló tudományos értekezést, összefoglalást egyesít magában.

Mindezeknek a kifelé is látható megnyilvánulásoknak az alapján ma már alig lehet kétséges bárki előtt is hogy hazánkban barlangkutatók léteznek és barlangkutató munka folyik. A Magyarhoni Földtani Társulat, majd a Magyar Földrajzi Társaság Karszt- és Barlangkutató Szakosztályának 1951-es megalakulása, később a Karszt- és Barlangkutató Bizottság 1955-ös megszervezése, mely a METESZ, pontosabban a Hidrológiai Társulat egyik szakosztályaként kezdte meg működését, végül 1958. végén az önálló Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat megalakulása a legkésebben beszélő jelei annak, hogy a barlangkutató foglalkozó erők tömörítése és egybehangolása, a munkalehetőségek tervszerű kidolgozása tör-

ténelmi szükségyszerűséggé érett. Jelenleg a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat, mintegy 400 aktív taggal, az ország egyik figyelemreméltó társadalmi, tudományos szervezete.

Ha visszatekintünk a magyar barlangkutatás elmúlt 15 évének történetére, kétségtelenül a nagyarányú számbeli és munkabeli felfejlődés kibontakozása tűnik legelőször szemünkbe. Sok tekintetben jogos az a megállapítás, hogy a barlangkutatás hazánkban a felszabadulás utáni másfél évtized alatt afféle „tömegmozgalmi szervezetté” fejlődött ki.

Akkor, amikor mindezt túlzás nélkül megállapíthatjuk és jóleső érzéssel vehetjük tudomásul, hogy megnövekedtek erőink, s eredményeinket külföldön is érdeklődéssel tanulmányozzák, nos, ezzel egyidejűleg azonban fel kell figyelniük egyéb körülményekre is. Vajon teljesen rendbehoztuk-e már a saját portánkat, vajon sorainkon belül nincsenek-e olyan alapvető kérdések és problémák, amelyek még mindig tisztázásra várnak? Legelsősorban talán arra kellene felfigyelnünk, hogy vajon sorainknak, társulatunknak megvan-e a kívülállók szemében is az a tekintélye, az a súlya, amelyet mi több-kevesebb joggal magunknak vindikálunk? Van-e egységes társulati ideológiánk, ismerjük-e ténylegesen célkitűzéseinket, feladatainkat, s társulati közösségünk e célok ismeretében látja-e el társadalmunkon belül az őt megillető szerepet és munkafeladatokat? Vagy még mindig ott tartunk, ahol a háború előtti tudományos egyesületek, amelyek sem egységes célkitűzéssel, sem munkaideológiával, sem kollektív szellemmel nem rendelkeztek, hanem összes értékük annyi volt, amennyit egynéhány lelkes szakember a saját tudományos és érvényesülési célkitűzéseinek megvalósítása során egyénileg átadott a köznek? Vajon bennünket, társulatunkat tényleg a történelmi fejlődés szükségszerűsége hívott-e létre s ha igen, tisztában vagyunk-e a reánk háruló feladatok nagyságával, természetével?

Ilyen kérdések felvetésekor legjobb mindig az alapok vizsgálatából kiindulni. A mi legfontosabb alapunk az, hogy barlangkutatóknak, speleológusoknak mondjuk magunkat. Nem fog megártani, ha kiindulásnak talán ezt a kérdést vitatjuk meg legelőször.

Talán azt kellene mindenekelőtt tisztázni, hogy beszélhetünk-e egyáltalán speleológiáról, úgy, mint barlangtanról, úgy, mint tudományról? Elismerhető-e a speleológia önálló tudománynak, egyáltalán tudománynak, vagy esetleg csak valamelyik másik tudomány /földtan, hidrológia, biológia, morfológia stb./ egy speciális, szűk alkalmazási területéről van-e szó? Másrészt tisztázandó, hogy a speleológiai munka fogalma azonosítható és összekapcsolható-e a barlangjárásnak, mint a természetjáró sportnak a fogalmával, amiről a bennünket gyakran érintő kritikákban nem elhanyagolható szerep jut?

E kérdések felvetésekor meg kell vizsgálnunk, hogy milyen feltételek szükségesek valamely tudományág létjogosultságához? Ha azok adva vannak a speleológia vonatkozásában is, akkor igenis van helye annak, hogy külön barlangtudományról beszéljünk. De ha nincsenek adva ilyen feltételek, akkor kár lenne erőltetni a dolgot.

Valamely tudományág egy önálló természeti, vagy társadalmi jelenségcsoport törvényszerűségeinek sajátos tudományos módszereket igényelő vizsgálatából adódik, s akkor létjogosult, ha az általános társadalmi és szellemi fejlődés, ill. az emberi közösség gazdasági és kulturális előrehaladása szempontjából olyan újat tud produkálni, amelyet a többi tudományok az ő módszereikkel nem tudnának létrehozni.

A speleológia, mint a barlangok tudománya, a fenti követelményeknek a mai fejlettségi fokán nézetünk szerint megfelel. Tárgyában vizsgálja a Föld felszíne alatt természetes úton kialakult üregeket a legkülönbözőbb szempontokból. Vizsgálati módszereiben egyesíti számos más tudományág vizsgálati módszereit, mint amilyenek pl. a geológia, geomorfológia, hidrológia, hidrogeológia, kémia, fizika, meteorológia, biológia, paleontológia, archeológia, petrografia és mineralógia, s ugyanakkor olyan új vizsgálati módszerekkel egészíti ki azokat, amelyeket más tudományág nem használ. Ilyen például a legkülönbözőbb vízfestéses kutatási eljárás is.

Mindezeket a vizsgálatokat speciális körülmények között, sajátos felszerelésekkel és technikai berendezések alkalmazásával valósítja meg sok esetben. Céljában, illetve megismerési eredményeiben a mindennapi élet számos területén nyújt egyébként be nem szerezhető fontos ismeretanyagot. Így a föld alatt mozgó vizek törvényszerűségeinek felkutatásával az ivóvízellátás, a bányavízvédelem, vagy más esetekben éppen a felszíni területrészek vízmentesítése, földalatti építkezések alapozása, a hadászat, s a gyakorlati bányaművelési kérdések terén nyújt közvetlenül lemérhető gazdasági hasznot. A nagyméretű és látványos barlangrendszerek feltárásával, s az idegenforgalomnak való átadásával a természettudományos ismeretterjesztést, sőt, mint a legutóbbi években láttuk, sok esetben a népegészségügyet is szolgálhatja.

A speleológia helyzete napjainkban sokban hasonlít a földrajztudomány helyzetéhez. Ott is évszázadokon keresztül folyt a vita, nem egyszer elég éles eszközökkel is, hogy a földrajzot vajon megilleti-e a külön tudományként való minősítés? A fizikai földrajz, a geomorfológia, mondották a geológusok, nem egyéb, mint általános földtan. A csillagászati földrajz, állították az asztronómusok, nem földrajz, hanem a csillagászat egyik ága. A

településföldrajz, vitatták megint mások, nem földrajz, hanem néprajz és oknyomozó történelem. És folytathatnánk így tovább a felsorolást. E viták azonban, bármilyen élesen vetették is fel nem egy esetben a földrajztudomány létjogosultságának kérdését, szerencsére nem tudták meggátolni a

- 198 -

földrajztudományt abban, hogy végül is naggyá fejlődjék, hatalmas tudománnyá.

Vagy, hogy még egy példát említsünk, ott van a régészet tudománya. Herman Ottóval, amikor 1893-ban megtalálta Miskolcon az első magyarországi ősemberi kőeszközöket, még késhegyig menő vitába szálltak a hazai, sőt a külföldi szakemberek is. Még olyan feltételezések is elhangzottak, hogy talán nem is egészen hitelesek azok a leletek. Ki mert volna akkor arra gondolni, hogy alig egy fél évszázadon belül az ősrégészet elismert és fontos, nagyjelentőségű tudománnyá válik?

A barlangkutatás századunk első évtizedeiben bizony nálunk még elég ötletszerű vállalkozások és sok tekintetben nagyszerűen izgalmas sportteljesítmények sorozatára korlátozódott, kivéve a már akkor is tudományos alapokon művelt speleoarcheológiát /Herman Ottó, Kormos Tivadar, Hillebrand Jenő, Kadic Ottokár, Roska Márton, Gaál István, Kretzói Miklós stb./ és a speleobiológiát /Dudich Endre/. De az 1930-as évektől kezdve kezdtek már mutatkozni hazánkban is olyan törekvések, amelyek a speleológia egyéb szakterületeinek a tudományos kifejlesztésére irányultak.

Ezek között a legjelentősebbek voltak Pávai-Vajna Ferenc felismerései a hévforrásos barlangképződéssel kapcsolatosan, Bertalan Károly, Horusitzky Ferenc, Jaskó Sándor, Kerekes József, Kessler Hubert és Strömpl Gábor karszthidrológiai megállapításai, Markó István barlangfotográfiai rendszerének kidolgozása, valamint a Budai-hegységben, Erdélyben és Aggteleken szervezett kutatóexpedíciók és zsombolyfeltárások.

A barlangkutatás igazi nagyarányú kibontakozásához és tudományos elméleti, valamint gyakorlati munkáinak kiterjedéséhez azonban nálunk csak a felszabadulás utáni években nyílt meg a korlátlan lehetőség. Messze vezetne, ha itt most az azóta eltelt másfél évtized valamennyi jelentős állomását ismertetnénk, így csak néhány kiragadott példán keresztül kívánjuk érzékeltetni a fejlődés jellegét és irányait.

A karszt és barlangmorfológiai kutatások területén Szabó Pál Zoltán, Láng Sándor és Leél-Őssy Sándor valóságos önálló iskoláit kell kiemelnünk, akik a

Mecsek, a Borsodi Karsztok, a Budai-hegyvidék s számtalan barlangunk és egyéb karsztjelenségünk korszerű szemléletű szintézisét állították össze. Vértes László, különösen az Istállóskői-barlangban végzett ásatásával és az ottani rétegtani és leletvizsgálataival, a bevezetett új vizsgálati módszereivel vívott ki nemzetközi elismerést a magyar barlangkutatóknak. Dudich Endre a barlangbiológiai kutatások korszerű alapokra való helyezésével, s a Baradla biológiai feltárásával nyújtott olyan alapvető és nagyértékű tudományos munkát, amely módszereiben, szemléletében és eredményeinek jelentőségében messze megelőzi a külföldi hasonló monografikus feldolgozásokat. Ma már elmond-

- 199 -

hatjuk, hogy Dudich Endre és tanítványai /Loksa Imre és a többiek/ európai viszonylatban élenjáró és elismert barlangbiológiai iskolát teremtettek meg. Venkovits István és Kessler Hubert a karsztvizek kémiai tulajdonságainak, illetve a karsztos területek vízháztartásának, s a karsztos beszivárgással kapcsolatos törvényszerűségek elméletének feltárásával fektettek le a tudományos karszthidrográfiában fontos alapköveket. Venkovits ezenkívül a barlangok fejlődésében mutatkozó dialektika kiemelésével járult hozzá a magyar karsztkutatók megbecsültetéséhez. A karsztbarlangok feltárása, s előzetes elméleti felkutatása terén a magyar barlangkutató iskola ugyancsak nemzetközi tiszteletnek örvend. E téren a fiatalabb kutatók közül Maucha Lászlót, Gánti Tibort, Balázs Dénest és Dénes Györgyöt kell első helyen kiemelnünk, mint akik nagyjelentőségű barlanggenetikai és általános érvényű megállapításaikkal nagyban hozzájárultak a vezető helyen álló hazai oknyomozó barlangkutató tudományos vizsgálati módszereinek tökéletesítéséhez. Elsősorban Papp Ferenc érdeme, de a műegyetemi kutatócsoporté is, hogy már működik az igen korszerűen felszerelt automatikusan regisztráló barlangkutató laboratórium, mely folyamatosan távjelzi és rögzíti a Vass Imre-barlang hidrológiai, meteorológiai, sőt bizonyos vízkémiai változásait is. A miskolci barlangkutatók, élükön Borbély Sándorral és Kuchta Gyulával, komoly érdemeket szereztek a Bükk-hegység karsztjának tudományos és gyakorlati feltárása terén.

Nem tűztük magunk elé célul a felsorolás teljességét. A már eddig elmondottak is érzékeltetik azonban azt a nagyarányú és szerteágazó kibontakozást, amely a hazai barlangkutató fejlődését az utolsó másfél évtizedben jellemzi. A karsztok életének, fejlődésének s a karsztjelenségek oknyomozó vizsgálatának, elméleti és gyakorlati tudományos feltárásának kiművelése terén a hazai speleológia nemzetközi viszonylatban is élenjáró. Ez nemcsak az elért és kézzelfogható eredményekben mutatkozik meg, hanem a második nemzetközi

barlangtani kongresszuson, 1958. őszén Olaszországban is egyöntetűen elismerték az egybegyűlt külföldi szakemberek.

Amíg azonban a hazai speleológiai tudományos vonal fejlődése terén ilyen nagyarányú kibontakozásról beszélhetünk, nem hagyhatjuk figyelmen kívül a kérdés másik oldalát sem. A barlangkutatással foglalkozó társulati tagságunk nagy része ugyanis nem a különféle tudományos problémák és feladatok megoldása kapcsán, hanem a barlangkutatás romantikus, sok esetben igen komoly fizikai sportteljesítményt nyújtó és kívánó gyakorlati oldalát tartva szem előtt, kapcsolódik be a társulati munkába. Igen nagy társulatunkon belül azoknak a tagtársaknak a száma is, akik a különböző sportegyesületek természetjáró szakosztályainak munkái során, mint természetjáró sporttal, kerültek a barlangok világával kutatói közelségbe. A barlangkutató társadalom e részénél a barlangjárás, a barlangok nyújtotta különböző szubjektív élmények és benyomások gyűjtése a fő cél, s nem a tudományos megismerés, jelenségkutatás. Ha társulatunkat az egyéb tudományos társulatokkal hasonlítjuk össze, talán a mi közösségünknek ez a heterogén, kevert cél-

- 200 -

kitűzésű és felfogású, s ugyanakkor nyugodtan állíthatjuk azt is, hogy különféle iskolázottságú elemekből való felépítése tűnik szembe első helyen. A különböző tudományos és egyéb felügyeleti szerveink, testvér tudományos társulatok tagjai ezt a kevertségünket szokták igen gyakran szemünkre vetni, mondván, hogy a barlangkutatók nem teljesértékű tudományos társaság. Ebből az elég általánosan uralkodó felfogásból eredően társulatunknak az elmúlt időszakokban már nem egyszer támadtak különféle problémái, olykor existenciális jellegűek is. Mondhatnánk azt is, hogy itt gyökerezik létünk egyik legalapvetőbb problémája.

Véleményünk szerint ennek a kérdésnek a felvetése jogos és indokolt. Azonban távolról sem tartjuk ezt a kérdést olyan súlyos problémának, mint ahogyan azt a kívülállók vélik. A barlangkutatás, nemcsak nálunk, külföldön is, a többi tudományokkal szemben abban a sajátságos helyzetben van, hogy csaknem minden művelője amatőrként kezdi. Azok a szubjektív benyomások, a legtöbbször igen maradandó emléké sportélmények, amelyeket valamely barlangi túrán szereznek a fiatalok, eljegyzik őket a barlangok számukra még csak romantikát és misztikumot jelentő világával. Az érdekes, kalandkereső utak sokszori megisméltéséből idővel mélyebb kapcsolat alakul ki az egyén és a barlangvilág között. Az egyén mind mélyebbre akar behatolni a természet ismeretlen világába. Már nemcsak az újabb izgalmak átélésének vágya él benne, hanem a jelenségkutatás első miért kérdései is felvetődnek. A kezdetben csak hősiességét, ifjú erejét önmaga és mások számára fitogtatni kívánó fiatalember

egyre gyakrabban veszi kezébe a barlangokról szóló szakírást, és maga is megpróbál azok segítségével tudatos kutatóvá válni. A kalandkeresés lassan átalakul felfedezési vágygá, ami még később mindenkinél a megismerni akarás, a jelenségek oknyomozó feltárásának belső szükségletévé érik. Ez olyan természetes fejlődési folyamat, ami a barlangok szerelmeseinél szinte törvényszerűen zajlik le minden esetben, s a végső fokon oda vezet, hogy kialakul a természetkutatói szemléletmód. Most már csak az iskola hiányzik ahhoz, hogy kész kutató váljék a kezdeti természetjáró sportolóból. A példák azt mutatják, hogy ha van lehetősége az egyénnek ebben a stádiumban az önképzésre, úgy azzal minden esetben él is.

Nos, a mi társulatunk, felismervén az egyéni fejlődésnek ezt a lépcsőjét, gondoskodott róla, hogy rendszeres tudományos kutatóképzésnek megnyissa az útját, s hogy azok az amatőrök, akik ma még csak lelkes laikusok, barlangszerelmesek voltak, holnapra képzett szakemberekké, a természeti jelenségeket öntudatosan vizsgáló, dialektikusan dolgozó kutatókká váljanak. Ezért, ennek a célnak a szolgálatában hoztuk létre társulatunkon belül a különböző fokú szaktanfolyamokat, ahol a legkiválóbb tudományos felkészültségű szakembereink vezetése és irányítása mellett képezik magukat fiataljaink.

- 201 -

Ha ilyen szemmel vizsgáljuk meg társulatunkat, s ha fiataljainkat, amatőrjeinket nem a stagnálás, a jelenlegi helyzetben megkövült állapotú egyének csoportosulásaként fogjuk fel, hanem fejlődésükben és célkitűzéseikben tekintjük s helyezük őket mérlegre, bizony azt kell mondanunk: társulatunk a jelenlegi összetétel mellett is méltó arra, hogy a többi tudományos társulattal egy szinten emlegessük, beszéljünk róla.

Még egy sajátos jellemzője van a mai barlangkutató társulatunknak a háború előtti hasonló célú egyesületekkel szemben. Ez pedig a munkáhozállás módja, felfogása, nem egészen szerencsés szóval élve azt is mondhatnánk, hogy szelleme. Hirtelenében nehéz lenne meghatározni, melyik másik tudományos társulatunkban fejlődött már ki akkora mértékben a tudományos munkafeladatok társadalmi alapon való elvégzésének oly nagyfokú kollektivitása, mint nálunk.

A mi korunkban adódó karszt- és barlangkutatói feladatok, még a részfeladatok is, megkívánják a sok tagból álló kollektíva munkáját. Hogy ezt csak egy egészen kiragadott példával szemléltessük, vegyünk egy karsztvízfestési akciót. Itt szükség van egy emberre, aki elvégzi a festékadagolást, azután szükség van több forrás-megfigyelést végző emberre, az észlelőkre, kémikusra, aki a jelzett

víz összetételváltozásait folyamatosan ellenőrzi, s ennek az egy feladatot végző kollektívának szervesen együtt kell dolgoznia. De ugyanez a helyzet az egyéb barlangtani feladatok megoldásánál is, akár a topográfiai munkát, akár a fényképezést, akár a feltáró kutatásokat vesszük figyelembe. Az ilyen kollektívan végzett munkánál az egyén szerepe és dicsősége háttérbe szorul, s észrevétlenül kifejlődik a kollektíva, a közösség felelősségvállalása és érzete. Ma már egyre kevesebbet halljuk azt, hogy ez vagy az a kutató ezt, vagy azt csinálta. Ehelyett mind gyakrabban olvassuk még a napilapokban is, hogy a társulatnak ez vagy az a munkabizottsága, ez, vagy az a kutatócsoportja, ilyen, vagy olyan felfedezést tett, ezt, meg azt találta. S igen örvendetes jelenségként kell elkönyvelnünk, hogy a kollektív munkavégzés szellemének térhódítása társulatunkon belül nem csökkenti, hanem éppen ellenkezőleg, növeli az egyének felelősségérzetét és dolgozniakarását is.

Mindezeknek az itt felsorolt és még fel nem sorolt hasonló jelenségeknek az alapján úgy érezzük, hogy társulatunk mérlegelésénél nyugodtan le lehet szőgezni a következőket: a mai Karszt- és Barlangkutató Társulatot igenis a történelmi fejlődés szükségszerűsége hívta életre, s a társulat a jelenlegi formájában, összetételében és célkitűzéseiben életrevaló, fejlődőképes és hasznos egyesülés. Kettős feladatát, a karsztok és barlangok jelenségeinek tudományos felkutatását, s azoknak a mindennapi gyakorlati élettel kapcsolódó vonatkozásait kiváló szakembereivel és csoportjaival eredményesen meg tudja oldani, s ugyanakkor a szakkaderképzés, a tudományos utánpótlás felnevelését is ellátja. A társulat egységes munkaideológ-

giával rendelkezik, s ennek a munkaideológiának a jellegét nem a természetjáró sport, hanem a tudományos jelenségkutatás céljai és marxista módszerei határozzák meg. A barlangkutató társulat tehát Magyarországon mindenképpen tudományos társulat, nem pedig egy tudományos feladatokba is belekontárkodó barlangkedvelő sportegyesület. Mint ilyennek, a többi tudományos társulat sorában van az egyenrangú helye.

Ankétunk célja a magyar barlangkutatás problémáinak felvetése, mégpedig nemcsak a társulati síkon, hanem elvi síkon is. Ennek megfelelően tehát további kérdéseket is meg kell vizsgálnunk. Az egész magyar barlangkutatás helyzetét, illetve annak hovatarozóságát is illene egyszer már végérvényesen meghatározni. Amit a társulat, mint társadalmi szerv, meg tud valósítani sajátos lehetőségű és célú keretein belül, tegyük hozzá azt is: anyagi keretein belül, azt igyekszik megvalósítani és ellátni. Vannak azonban a magyar barlangkutatásnak olyan problémái is, amelyeknek a megoldása már semmiképpen sem nevezhető

barlangkutató társulati feladatnak. Ide tartoznak elsősorban a magasabb szervezettségű intézeti jellegű kutatások, és a felső szakkáderképzés.

Tudott dolog, hogy nálunk a speleológiának sem egyetemi, sem tudományos intézeti, vagy másként kifejezve: sem művelődésügyi minisztériumi, sem akadémiai síkon nincsen intézménye, sőt felső szerve sem. Ha egészen tárgyilagosan, őszintén akarnánk megfogalmazni ezt a kérdést, akkor azt kellene mondanunk, hogy amíg a társulatnak a Nehézipari Minisztériumban és a METESZ-ben van gazdája, addig globálisan a magyarországi barlangkutatásnak nincsen. Maguk a tudományos káderek a legkülönbélebb tudományos egyetemi oktató intézetekben képezik magukat, ki mérnökként, ki geológusként, ki biológusként és sorolhatnánk így tovább. A felső káderképzést illetően nincs egységes szemléletű irányvonal, s ennek következtében a tudományos kutatások irányításában is bizonyos szellemi partizánkodásnak lehetünk a tanúi. A karsztok jelenségeinek tanulmányozása, ugyancsak megfelelő szintézis nélkül, a legkülönbélebb tudományos intézményeinkben /Állami Földtani Intézet, VITUKI, Tudományegyetem, Műszaki Egyetem stb./ folyik, szinte lopott munkaidőben és pénzen, de minden esetben többé-kevésbé megtört félhivatalossággal. A legnagyobb barlangjaink különféle idegenforgalmi szervek /IBUSZ, Idegenforgalmi Hivatalok, tanácsok/ kezén vannak, s rendszeres tudományos munkák ezeknek a legfontosabb helyeinken legfeljebb csak az egyes vezető személyek egyéni erőfeszítéseiként, nem intézményesen folynak. Nincs hazánkban barlangtani múzeum, nincs barlangkutató könyvtár. Egyszóval az egész barlangkutatás ügyének nincsen felelős gazdája és gondviselője.

Úgy érezzük, megérett az idő arra, amikor a karszt és barlangkutatásnak tanszéket, illetve tudományos kutató intézetet kell kapnia hazánkban is. Társulatunknak egyik alapvető

célkitűzése, hogy munkásságával, megvalósított eredményeivel és a hiányosságok okainak feltárásával rámutasson egy ilyen hazai intézmény felállításának szükségszerűségére s ellássa az előkészítés nagy feladatait. A "Magyar Karszt- és Barlangkutató Intézet" létrehozásának valamennyi erkölcsi előfeltétele megérett, éppen úgy, mint ahogy a barlangkutató társulatnak is megérték a létjogosultsági feltételei. Most arra kell koordinálnunk erőinket, hogy a közeljövőben elismertessük akadémiai szintén is ennek az intézménynek a szükségességét, munkánkkal és terveinkkel dokumentáljuk a hiány égető mivoltát, s ezt követően az anyagi feltételeket is biztosítsuk, amiből formába is önthetjük a magyar barlangkutatás fellelegvárát.

Őszinte örömmel tölt el bennünket az a tudat, hogy hazánk felszabadulásának 15. évfordulóján már ilyen álmokat is szöhetünk. Álmokat azonban szöhetek már évtizedekkel ezelőtt is a barlangkutatók Magyarországon. Mi nem is maguknak az álmoknak örülünk, hanem annak, hogy ezek az álmok a szocialista Magyarország barlangkutatóinak álmai, és egy olyan korban születtek meg, amely korban a valóban megérett szükségszerűségekkel kapcsolatos álmódosítások igen rövid időn belül beteljesült valósággá szoktak változni. Mi bízunk benne őszintén és rendíthetetlen hittel, hogy a magyar barlangkutatók ügyének az elmúlt másfél évtized nem a tündöklő fénykora, hanem csak tündöklő fénykorának reményteljes hajnalhasadása volt. Hogy ez valóban így is legyen, ez most már a mi hazánkban csakis rajtunk múlik.

Ennyit kívántam elmondani.

- 204 -

A Kőhegyi mésztufa hasadékbarlang a Gerecsében

Írta: dr. Leél-Őssy Sándor

A Kőhegyi-barlang a Keleti-Gerecsében: a Mogyorósi-Kőhegy /298 m/ keleti peremén, kb. 280 m teng. sz. fel. magasságban, Mogyorósbánya község határában /a községtől DK-re 1 1/2 km-re/ fekszik, egy régi félbehagyott kőfejtő oldalában. A barlangban részletes karsztmorfológiai vizsgálatokat végeztem 1957-ben. 1957. december 8-án térképeztem is a barlangot.

A barlangról tudományos leírás eddig még nem jelent meg – tudtommal. A Gerecséről kiadott régi turistakalauzban nincs szó róla /Polgárdy Géza – 1942/. A Gerecse katonai- és turistatérképein sincs feltüntetve a barlang. Tudományos vizsgálatokat sem végeztek még eddig – tudomásom szerint – benne. A legújabban megjelent gerecsei útikalauz /Holényi László, 1959/ röviden megemlíti. Szerinte 1936-ban kőfejtés közben fedezték fel a barlangot.

A barlang egy fiatal hegyrög: a Kőhegy /298 m/ tetején fekszik. A Kőhegy a K-Gerecsére jellemző, szigetszerűen különálló kis rögök egyike. A Kőhegy elég alacsony, lapostetejű rög, amely azonban mindenfelé, de főleg K-re és ÉK-re, igen meredek, helyenként sziklás lejtőkkel szakad le. A meredek É-i és ÉK-i hegyoldal jellegzetes tektonikus törésvonal.

A Kőhegy geológiai viszonyai elég változatosak. Alapzatát réteges tengeri üledék: pannonkori homok alkotja. A pannon-homokot a hegyoldalakon elég vastag pleisztocénkori lösztakaró borítja. Hasonló felépítése van a környező

domboknak: a szőlőkkel borított Óhegynek /201 m/ és Újhegynek is. Az Óhegy ÉK felé hasonlóan meredek, töréses eredetű lejtővel közvetlen a Duna tati holocén árterére szakad le, míg az Újhegy DK felé a Sárísáp-tokodi Malomárok völgyére hanyatlik le. A Kőhegyet K-felé az Újhegytől egy mélyre bevágódott ÉNy-DK irányú szárazvölgy választja el, míg ÉK felé az Óhegyvel széles, lapos hegyhát köti össze.

A Kőhegy fő jellegzetességét – földrajzi és földtani szempontból egyaránt – az adja meg, hogy a pannon homokból álló alapzat tetejét vastag /40-50 m/ pliocénvégi /levantei-kori/ mésztufa-takaró borítja. A keményebb mésztufa sapka megvédte a puha pannon homokot a lepusztulástól és fennsíkszerű jelleget adott neki. – Hasonló, bár vékonyabb mésztufa-takaró borítja a Kőhegytől DNy-ra emelkedő Látóhegyet /264 m/.

- 205 -

A Kőhegy tájképi és geomorfológiai szempontból legérdekesebb formái az ÉK peremből meredeken kiugró és függőlegesen leszakadó mésztufa sziklaszirtek, amelyek már messziről igen jól láthatók. A szirteken a lepusztulás és helyenként mesterséges beavatkozás hatására igen változatos alakzatok jöttek létre. A meredek sziklafalból – a nehézségi erő hatására – helyenként hatalmas sziklatömbök szakadtak le és zuhantak alá. Ezért a lejtőket nagyméretű kőfolyások borítják, míg a lejtők aljában mésztufa törmelékkúpok halmozódtak fel. A lezuhant kőtömböket a pleisztocénkori aprózódás erősen feldarabolta /periglaciális kőtenger/. Az ÉK-i perem közepéről egy hatalmas /többtonnás/ sziklatömeg egy tömegben szakadt le egy régi sziklaomlás hatására és egységesen csúszott le a lejtőn, amelynek aljában érdekes, különálló sziklacsoportot alkot, míg felette a sziklafalon hatalmas szakadás, valószínű sziklakapu jelzi a sziklaomlás helyét.

Morfológiai szempontból figyelemre méltó még az Óhegy és Újhegy közötti törésvonalon igen mélyre bevágódott, szűk, nagy esésű függőlegesfalú lőszszakadék, amelyben út vezet fel a Kőhegy alatti szőlőkhöz.

Jellegzetes alakja: lapos teteje és meredek oldalai ellenére sem tekinthetjük a Kőhegyet kiemelt tönkfelületnek. Ugyanis a kőzetanyag /pannon-homok/ fiatalsága folytán nem lehetett elég ideje a térszínnek a lepusztulásra és a tönkösödésre. A pannon térszín – nem sokkal a pannon tenger visszahúzódása folytán bekövetkezett szárazzá válása után – a fiatal pliocénvégi /levantei/ és pleisztocénkori kéregmozgások hatására – több ütemben – a magasba emelkedett. Lepusztulni azonban nem tudott, mert közvetlen a kiemelkedés előtt – valószínűleg hévforrásokból – vastag mésztufa réteg rakódott le a tetejére és

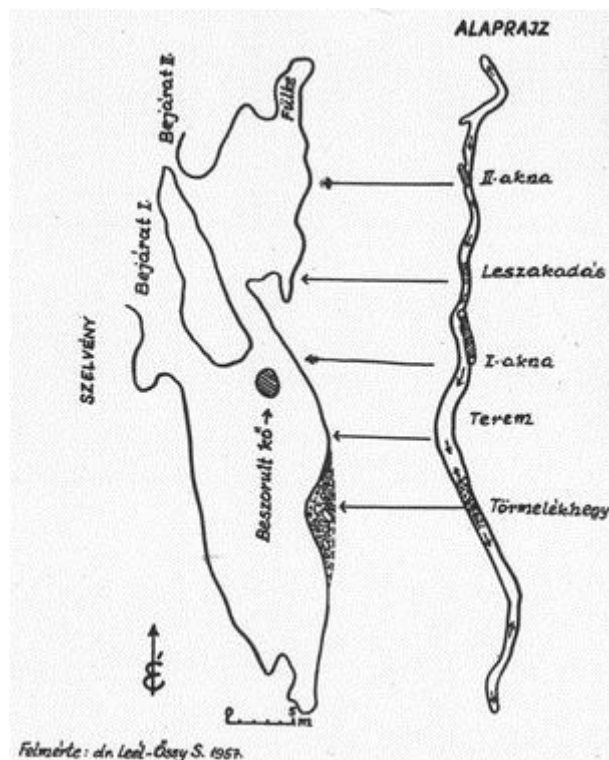
védőtakaróként megvédte a lepusztulástól /tanúhegy/. Az eredetileg feltétlen az egykori erózióbázis szintjében lerakódott és ma, a mai erózióbázis /a Duna/ szintje felett kb. 180 m magasra kiemelt mésztufa szép bizonyítéka a fiatal kéregmozgások erőteljes munkájának és egyben megadja ennek a mértékét.

A fiatal tektonikus mozgások nemcsak kiemelték, hanem kissé össze is törték a mésztufával borított pannon térszint. Ezt bizonyítják a meredek – törésvonalas – lejtők. Egy, a mésztufában létrejött nagyméretű pleisztocénkori tektonikus hasadékrendszerben alakult ki a Kőhegyi-barlang is.

Forrásokkal és vízfolyásokkal a Kőhegy és környéke eléggé el van látva. Ez annak a következménye, hogy a laza és vízáteresztő pannon homokréteg között vízzáró agyagos rétegek is vannak.

Mésztufa térszíneken nagyobb méretű, természetes barlangok elég ritkán fordulnak elő, tekintettel a mésztufa

- 206 -

A KŐHEGYI MÉSztUFABARLANG
(Felmérte: dr. Leél-Össy S. 1957.)

- 207 -

réteg aránylag csekély vastagságára. Viszont nagy számban szoktak a mésztufában előfordulni kisebb üregek. A Kőhegy mésztufa takarójában azonban mégis kialakult egy jelentősebb méretű barlang: a Kőhegyi-mésztufa hasadékbárlang.

A Kőhegyi-bárlang teljes hossza 85 m /az alsó és felső vízszintes folyosók és a két függőleges akna együttes hossza!/. Ebből az alsó bárlang zezugos folyosójának a hossza 61,5 m. A két függőleges akna egyenként kb. 10 m mély. A két akna bejáratai kb. azonos szintben vannak. A bárlang járatai: a folyosók és aknák egyaránt igen szűk méretűek: 0,30-0,80 m szélesek. Egyedül az alsó bárlang közepe táján: a "Terem"-ben szélesedik ki bárlangunk 1-1,20 m-re. Az alsó bárlang magassága általában 6-8 m. A bárlang legmélyebb pontja 11,70 m-rel van mélyebben a két bejárat szintjénél. Az alsó bárlang fenéke nem vízszintes, hanem hullámosan hol emelkedik, hol süllyed. A bárlangfolyosó lejtése 65°, a szintkülönbség 6,2 m.

A Kőhegyi-bárlang teljes egészében pliocénvégi levantei-kori mésztufában alakult ki. A mésztufa fehéressárga színű, laza és lyukacsos kőzet. A mésztufa helyenként – az alsó bárlang oldalfalain – borsókőves szerkezetű.

A Kőhegyi-bárlang tektonikus törésvonalak mentén kialakult jellegzetes hasadékbárlang. A bárlang nem egyetlen egyenes törésvonalon jött létre, hanem a mésztufában kialakult, u.n. rácsos szerkezetű hasadérendszerben foglal helyet. Mint a bárlang alaprajza jól mutatja, az alsó bárlangban zezugosan egymást váltogatják az ÉNy-DK és az ÉK-DNy irányok. Ez a bárlang tektonikus eredetét bizonyítja. A hasadérendszer alapiránya /a két végpontját összekötő egyenes iránya/: É-D. Ez egyben a bárlang főiránya is. A bárlangot kialakító tektonikus hasadékokat a mésztufa lerakódása után – a térszín kiemelkedése közben – működött fiatal: pliocénvégi és pleisztocénkori kéregmozgások hozták létre.

A bárlang leírása. /L. az alaprajztérképet és a szelvényt!/ – Az I. sz. bejáraton át belépve egy erősen lejtő, szűk hasadékon át – melynek fenekét vastagon borítja a törmelék – mintegy 5 métert haladhatunk befelé. Itt – bár a hasadék tovább folytatódik előre – a felső bárlang véget ér és az I. sz. függőleges aknán át le kell másznunk az alsó bárlangba. Az aknában vagy kötél segítségével ereszkedünk le kb. 6 m mélyre vagy a szűk hasadékban elég könnyen letraverzálhatunk. A lemászást egy, az akna közepetáján a hasadékba beszorult kő is megkönnyíti. Az I. akna aljából jobbra és balra /É és D felé/ egyaránt kb. 30-30 métert mehetünk előre az alsó bárlang két végéig. D felé előbb enyhe lejtéssel a bárlang legszélesebb részére: a "Terem"-be érünk. Innen – a kb. 1 1/2 m magas törmelékhegyet nem számítva – majdnem vízszintesen és majdnem egyenes

irányba mehetünk tovább a barlang déli végéig. A barlang végéhez közeledve a folyosó erősen összeszűkül és leal-

- 208 -

csonyodik, és csak igen nehezen járható be. – Az alsó barlang folyosójának É-i felében sokkal változatosabbak a lejtésviszonyok. Az I. akna aljából É felé elindulva előbb erősen /25-30°-kal/ emelkedik a folyosó, majd kb. 7 m múlva hirtelen függőlegesen szakad le kb. 5 m mélységbe. Innen nagyjából vízszintesen megy tovább. A leszakadás aljától kb. 8 m-re a II. sz. akna aljához érünk. Innen fel lehet mászni az igen szűk méretű II. sz. bejárathoz. A II. akna aljától még kb. 12 m-t mehetünk előre a barlang É-i végéig, ahol a folyosó /a barlang déli végéhez hasonlóan/ erősen összeszűkül és lealacsonyodik. – Megemlítjük még, hogy kb. 7 méterre a barlang D-i végétől egy járhatatlanul szűk, de jellegzetes keresztbasadék indul ki néhány m-re Ny-DNy-i irányba.

A leírásból következik, hogy a Kőhegyi-barlang formái nem túlságosan változatosak. Egy zezzugosan, többszörösen megtörő; típusos tektonikus hasadékbarranggal állunk szemben. Bár a hasadékfolyosó méretei többször is megváltoznak, mégis általában a nagy magasságok és a szűk keresztmetszetek jellemzőek rá. Jellegzetes morfológiai sajátosság még a barlang belsejében nagy mennyiségben felhalmozódott törmelék, amely a – tektonikus mozgásoktól meglazított – mésztufa rétegben végbement tömegmozgásos folyamatok /csúszások, omlások/ következtében jött létre. A lazán lerakódott törmelékhalmozatok belsejében helyenként valóságos külön járatok: áljáratok, törmeléklabirintusok találhatóak. /A Törmelékhegy belsejében és a Leszakadás alatt./

A Kőhegyi-barlang kialakításában tehát a tektonikus mozgásoké volt a döntő rész. Más tényezőknek, így a karsztvíz oldó hatásának alig volt valami szerepük, annak ellenére, hogy a barlang mésztufában alakult ki. A Kőhegyi-barlang teljesen száraz. Barlangunk tehát nem karsztos barlang. – A tektonikus mozgások döntő fölénye és a víz munkájának a hiánya a barlangképződésben karsztos kőzetek belsejében egyébként igen ritka jelenség.

A Kőhegyi-mésztufa barlang arculata sokkal jobban hasonlít pl. a Mátra hegységben riolittufában kialakult Csörgő-lyukéhoz, mint a mészkőben kialakult normális karsztos barlangokéhoz. – Ez a körülmény adja meg barlangunk fő karsztmorfológiai érdekességét.

A Kőhegyi-barlang egyébként ma már a pusztulás állapotában van. A barlang pusztulása azonban viszonylag elég lassan halad előre, minthogy a víz nem vesz

részt benne. – A pusztulás itt főleg eltömődéssel megy végbe. A hasadékok mennyezetéről lezuhanó és a bejáratokon át behulló törmelék igen erősen halmozódik fel és kezdi kitölteni a barlangot. Cseppkőképződés a száraz Kőhegyi barlangban nincs. A barlang oldalait helyenként /pl. az I. akna aljában/ borító borsókőszerű képződmények nem aragonitok, hanem a hévvizekből kivált mésztufa eredeti lerakódási formái.

- 209 -

Karszthidrológiai szempontból a fő probléma, hogy a karsztvíznek és a hévvizeknek milyen szerepük volt barlangunk kialakításában. A karsztvíz hiányáról az előzőekben már szoltunk. De a hévvizek sem igen vettek részt a Kőhegyi-barlang kialakításában, bár a barlang kőzetét alkotó mésztufa valószínűleg levantei kori hévforrásokból vált ki. De amikor a pleisztocénben a mésztufában a barlangunkat alkotó hasadékok keletkeztek, akkor már a kiemelkedés következtében minden valószínűség szerint megszűnt a Kőhegyen a hév víztevékenység. Hévvizes ásványlerakódások a Kőhegyi-barlangban nem találhatók. A borsóköves képződmények – mint már említettük – nem valódi aragonitok.

Barlangunk korát aránylag könnyű meghatározni, minthogy itt a barlangképződés idejét egyedül a vele azonos hasadékképződés ideje adja meg. A hasadékok csak a mésztufa pliocénvégi lerakódása után a kiemelkedés közben, a pleisztocénben keletkeztek. Minthogy a barlang igen magasra van kiemelve, – csekély eltömődése ellenére is – valószínűnek tartjuk, hogy a pleisztocén elején keletkezett.

A Kőhegyi-barlang hazánk legnagyobb – teljesen természetes eredetű – mésztufa barlangja. Fő nevezetessége, hogy a karsztosodás közbejötté nélkül kialakult, típusos hasadékbárlang. – A Lillafüredi- és a Várhegyi-mésztufa barlangok ugyan jóval hosszabbak nála, de ezek – járataik erős átalakítása és kibővítése folytán – jórészt mesterséges eredetűeknek tekinthetők. A Kőhegyi-barlangban még további értékes tudományos vizsgálatokra van lehetőség, de nem valószínű, hogy a barlangban még újabb járható szakaszokat lehetne feltárni. – Érdemes lenne ezt a természeti ritkaságunkat kissé kiépíteni és gondozásba venni. A tudományos szakembereken kívül az edzett, sziklamászásban jártas barlangkutató turisták is sok érdekességet találnának benne!

- 210 -

A RÓKAHEGYI ÚJ BARLANG

Írta: Szilvássy Gyula

Tájékoztatónk 1959. októberi számában már beszámoltam a Rókahegyi-barlang feltárásának körülményeiről, most a barlang geológiai felépítéséről kívánok beszámolni.

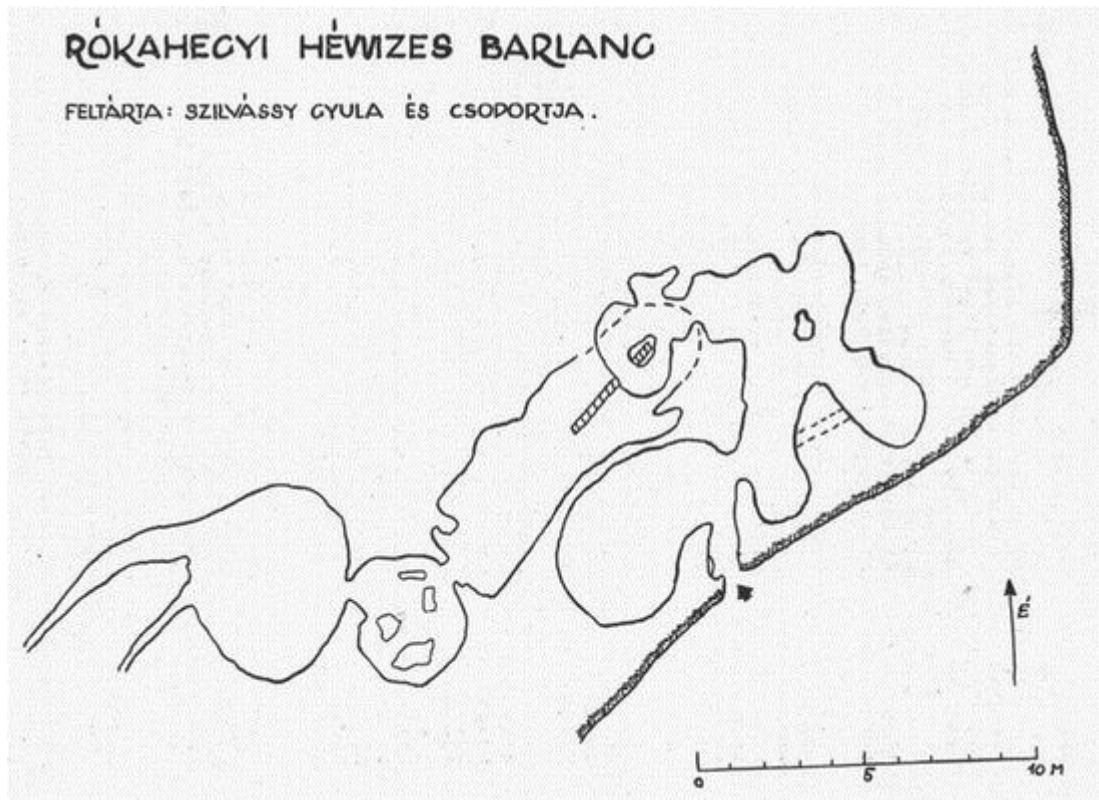
A Pilis-hegység Kevély-hegycsoport É-i, magasabb vonulatához tartozik a NYÉNY-NDK irányban húzódó Rókahegy /254 m/, amely Ny- és É-felé lankásan ereszkedik a budakalászi mésztufa fennsík D-i nyúlványára. A hegycsoport alapzata felső-triász kori réteg, amely sok helyen felszínre is felkerült. A Rókahegy É-i és Ny-i oldalán csak foltokban található felső-eocén korú nummulinás mészkő. A hegy dachsteini mészkőből áll, amely ősmaradványokban szegény kőzet és amely a kéregmozgás következtében Ny-felé lesüllyedt. Szerkezetében törések keletkeztek és a harmadkori rétegek jelentek meg Ny-i lejtőjén. A hegy D-i és K-i oldalán nagy mészkőfejtők vannak, amelynek oldalfalán hévvizes nyomok láthatók.

A barlang a Rókahegy D-i oldalán az egyik eocén mészkőfejtőből nyílik 236 m t.sz.f. magasságban. Természetes bejárata nincs, eredeti forrás kiömlő helyei eltömődtek. Mészkőfejtés közben nyitották meg. A barlang hévvizes eredetű.

A hévvizes barlang tektonikus hasadékon feltörő hévvíz oldó hatására keletkezik. Igen jellegzetes alaprajza van, hosszú, egyenes vagy derékszögben megtörő, párhuzamos folyosók. A hévvizes barlangot rendszerint nagymennyiségű ásványi lerakódás – aragonit, gipsz, barit, gejzirit, – jellemzi. A barlang környékén a felszínen is megtalálhatók a nyomai a hajdani hévvíz-feltörésnek. A barlang nyílása aktív korában az eróziós bázis szintjéhez igazodott, de maga a barlang az alatt alakult ki. A barlang járatai 40-60 méter mélyre nyúlnak le a forrásszintjük alá és az alatt csak szűk járatokat, eltömődött hasadékokat találunk.

A jelenleg ismert barlangrész járatai igen meredek, több helyen függőleges, az utolsó szakaszon 34 méter, függőleges akna. Keresztszelvénye, mint általában hévvizes barlangoké, egyenetlen. Több helyen 3-6 méter széles teremmé tágul, amelyek többnyire gömbfülkék. Oldalelágazásai között 1-3 m-es kis fülkék is vannak, amelyek néhol több méter magasak.

A falakat, a bejáratától számított 4 méter mélységtől, kristályos képződmények borítják. A legalsó terem és a ráirányuló függőleges kürtő egyesülésénél több oldalfülke is van, amelynek alját nagy mennyiségű „prézli” – borsókő és

borsóköves cseppkő-törmelék és lehullott törmelék – alkotja.

Az oldalfalakat az akna-teremben 172-186 méter t.sz.f. magasságban vastag aragonit és aragonitra települő 30-40 cm hosszú cseppkövek borítják. Így nem lehet pontosan meghatározni, hogy az eocén mészkőbe induló barlang pontosan hol érintkezik a triász mészkővel. Az azonban kétségtelen, hogy a legalsó barlangrész dachsteini mészkőben alakult ki, és a barlang jelenlegi méreteiből következtethetőleg ebben a jó karsztosodó kőzetben további barlangrendszernek kell lennie.

A barlangban nagyon szép ásványképződményeket figyelhetünk meg. A kőzetrések mentén, apró kristályos, rózsaszínű, sejtes megjelenésű ásvány, gőtít található. Az egyes fülkék tetején tenyérnyi nagyságú limonit kiválásokat és az oldalfalakon most képződő szép szalmacseppköveket is megfigyelhetünk. A borsókőcsomók végén, különösen az aknaterem alján cseppkőcsapok, valamint nagymennyiségű gipszkristály láthatók. A kijárat rész felé eső nagyobb gömbfülkék oldalain oldási nyomok láthatók, ugyanakkor kevesebb ásványos lerakódással találkozunk. A barlang eltömődése nagymértékű. Különösen

középső szakaszát sok agyag tölti ki. A barlang hévvizes voltát a lerakódások is bizonyítják. Több helyen megtaláltuk a baritot, amely igen meleg víz jelenlétére utal. Az aragonitnak kétféle megjelenési formája van. A barlang nagy részében tömött aragonit vonja be a falakat. Néhol karfiolszerű megjelenésű, a széles hasadékokban borsókő formájában jelenik meg. A repedésekben a kalciterek is megjelennek, amelyek nagy része eredetileg melegvízből vált ki. Ezen kiválási formái a hidegvízből keletkezett kalcitoktól eltérő.

A lassú emelkedés folytán szárazra került a barlang. Pusztulása előrehaladott. A leszivárgó karsztvíz a repedésekben málasztja, meggyengíti a kőzetet, így azoknak egyes részei leesnek. A leszivárgó karsztvíz által oldott kalciumkarbonát cseppkő alakjában kristályosodik ki a barlangban.

A barlang eltömődésében az aragonit, cseppkő és a barlangi agyag játszik nagy szerepet. A leszivárgó víz által behordott porszemekből gyúlik össze a barlangi agyag. Az eltömő anyagoknál figyelembe kell venni a kötőmelékét is, amely részben magának a barlang mennyezetének fokozatos beomlásából származik. A hévvizes barlangok ugyanúgy pusztulnak, mint a karsztos barlangok, tehát felszakadással és eltömődéssel. Mivel cseppkőképződmények is előfordulnak, így ma már nem tisztán hévvizes eredetű barlang, hanem összetett eredetű, tektonikusan preformált, hévvizes, karsztos barlang.

A barlangban dr. Loksa Imre biológiai, hőmérséklet és páratartalom vizsgálatot is végzett és az alábbiakat állapította meg.

- 213 -

(Mérés helye. Hőmérséklet C°. Párateltség %.)

5 m-es hágsó felett a gömbfülkében: (8,7) (95)

Alsó terem: (10,0) (99)

34 m-es akna alján: (14,5) (99)

A hőmérséklet méréskor a külső levegő -4 C volt.

Az ugróvillás rovarokból 4 faj került elő, ezek: *Ocychiurus fimetarius*, *Folsomia candida*, *Folsomia quadrioculata*, *Arrhepalites pygmaeus*. Ezek közül egyik sem troglobiont /barlanglakó/, csak barlangkedvelők. Érdekes a *Folsomia candida* magyarországi előfordulása. Nálunk csak barlangokból ismeretes. Más budai barlangokból is szép számban került elő.

A fentiekén kívül több légyfaj került a csapdába. Ezek legtöbbször határozottan felszíni faj, pl. kék dongólégy /*Calliphora vomitoria*/. Ezek a munkálatokkal egyidejűleg juthattak az üregbe.

Egy bogárfaj is előkerült, valószínűleg egy *Trechus*-faj, pontos meghatározása még nem történt meg. Minden valószínűség szerint barlangkedvelő /*troglophil*/ faj.

A fentiekből arra következtethetünk, hogy a barlangnak ezen a szintjén a hasadékokban is élő fajok fordulnak csak elő.

A budai barlangok mindegyikében honos százlábú, az endemikus *Lithobius infernus* nem került elő, de várható. A Mátyás-hegyi-barlangnak is csak a mélyebb szintjein él. Valószínűleg a később feltárandó részekből elő fog kerülni.

Az elhelyezett 6 pohárban a bekerült fajok számszerinti megoszlása nagyjából azonos volt.

A barlang korát tekintve, nem lehet nagyon idős képződmény. Magasabban nyílik /236 m t.sz.f./, mint a Szemlőhegyi- és Pálvölgyi-barlang és 16 m-el alacsonyabban, mint a Ferenchegy-barlang. Ezek a hévvizes barlangok valószínűleg egykorúak és a pleisztocén legelején alakultak ki.

A Rókahegyi barlang 1.8 km-re van a Csillaghegyi-fürdő langyos forrásától, s mivel köztudomású az, hogy Budapest hévvizei általában ÉNy-DK-i törésvonalak mentén törnek fel, valamint az, hogy vándorolnak, így a Rókahegyi barlangot méltán tekinthetjük a Csillaghegyi-források egyik legnagyobb ősjáratának.

A RÓKAHEGYI-BARLANG HOSSZMETSZETE

Ezen a helyen is köszönetet mondok Kincses Júlia kartársnőnek, dr. Kriván Pál, dr. Loksa Imre és Ozoray György kartársaknak, akik szaktudásukkal segítettek a Budapesti Vámőr Egyesület Barlangkutató Csoportjának munkáját, valamint Hégráth Gyula és csoportjának, a kifejtett lelkes munkáért.

- 215 -

KÖTÉL, KÖTÉLHÁGCSÓ /V. rész./

Írta: Csók Rémo.

III. A kötéL kiegészítő tartozékai

E fejezet tárgyalja:

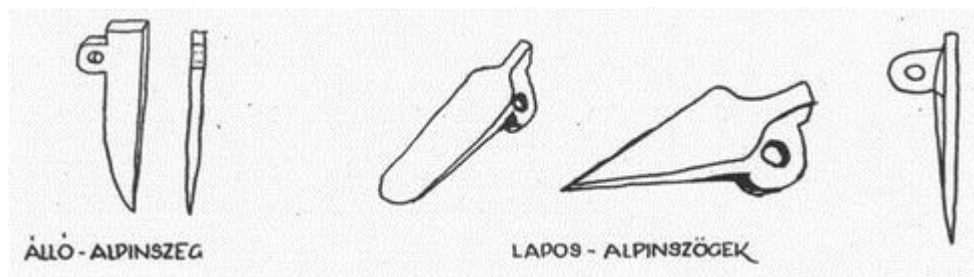
- a./ a kötéL rögzítésére szolgáló eszközöket,
- b./ a kötélen való közlekedést elősegítő eszközöket,
- c./ egyéb eszközöket a kötéL használatával kapcsolatosan.

a./ A kötéL rögzítésére szolgáló eszközök

A kötélt rögzítésére szolgáló eszközöket olyan alkalmakkor használjuk, amikor természetes adottságok nem állnak rendelkezésünkre. Azok lehetnek közvetlenek, vagy közvetettek.

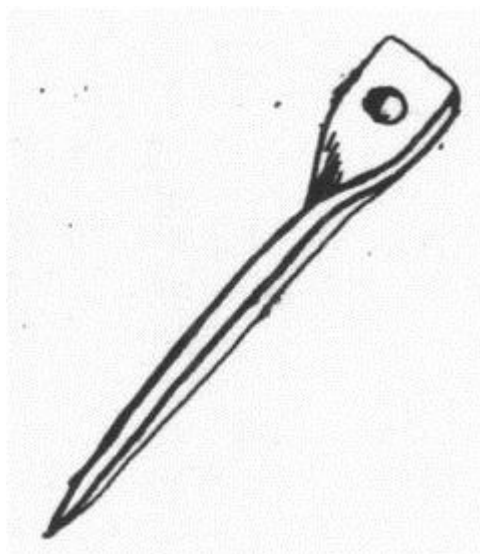
Az előbbi az alpinszeg; másnéven sziklaszeg, gyűrűszög, hakni stb. Alkalmazásával már több helyen foglalkoztunk.

Az alpinszeg anyaga kovácsolt vas, vagy újabban az alpinisták által használt duraluminium. Hossza változó, 10 cm-től 20 cm-ig, szükség szerint. Szélességét és vastagságát szintén a repedések határozzák meg, miért is különbözőek. Nálunk alpinszöveget készíteni nem lehet kapni, de bármelyik kovács könnyűszerrel tud ilyet készíteni, egy minta alapján.

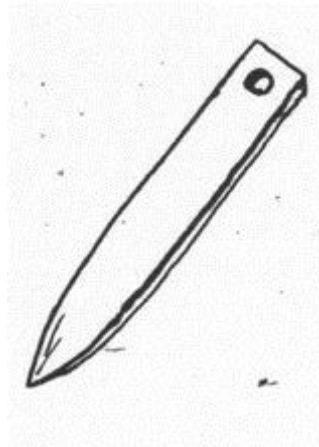
- 216 -

Az alpinszögnek kétféle hagyományos alaptípusa van: a függőleges repedésekbe való álló-alpinszeg és a vízszintes repedésekbe üthető lapos-alpinszeg.

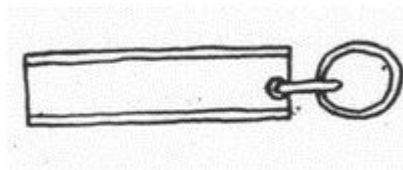

A szükség mind a barlangkutatókat, mind az alpinistákat arra kényszerítette és kényszeríti most is, hogy eszközeiket tökéletesítsék. A lapos alpinszeg

előállításánál az anyagon végzett torzió lépett előtérbe /a vasat izzított állapotban könnyű megmunkálni/ és ábrán feltüntetett forma követte az előző típusú lapos-alpinszöget.

A kétféle szeg többletmegterhelést jelentett egy-egy kötélegység tagjainak, amikor előre nem lehetett tudni, hogy melyik fajtából hány darabra lesz szükség, vagy egyáltalán fog-e kelleni valamelyik típus. Az univerzális alpinszeg megoldja ezt a problémát. Lényege egy furattal ellátott megfelelő méretű laposvas, mely a függőleges és a vízszintes repedésekbe egyaránt alkalmazható.

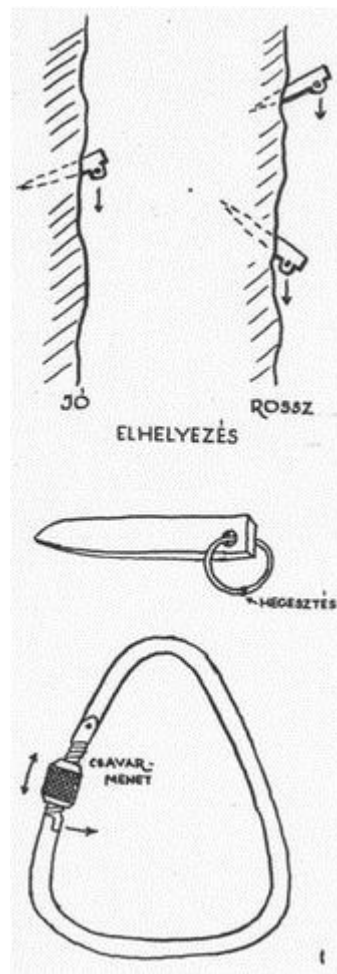
R. de Joly francia barlangkutató 7 mm átmérőjű és 10 cm hosszú króm-nikkel-acél tűket használ.

Amikor repedésmentes sziklafallal állunk szemben, ahová alpinszöget nem tudunk elhelyezni, egy kézfűró segítségével 45°-os dőlésű, 20 cm mély lyukat telepítünk, amelyikbe egy 18-19 cm hosszú, furattal és karikával ellátott I vagy T acélidomot helyezünk alpinszög gyanánt. A művelet hosszadalmas, de azzal az előnnyel jár, hogy az idomacél könnyen visszanyerhető.

Alapos körütekintéssel fogjuk kiválasztani azt a lyukat, vagy repedést, melybe az alpinszöget helyezzük, és használata előtt meggyőződünk arról, hogy megterhelése esetén sem mozdul ki a helyéről.

A fentemlített lyuk fúrásához 1 kg-os rövidnyelű kalapácsot használunk, míg az alpingszeg beveréséhez elegendő egy 200-250 g-os kalapács. A kalapács nyele átfúrt, hogy egy keskeny szíjjal a csuklónkhoz erősíthessük.

Az alpingszeg nyílásába, furatába egy gyűrűt helyezünk, vagy egy kapocsgyűrűt /karabrinert, biztonsági kapocs stb./, amin a kötelet átvonjuk. Ha gyűrűt alkalmazunk, akkor annak két vége legyen összehegesztve, hogy megterheléskor ne tudjon szétnyílni. Bár a gyűrű használata biztonságosabb, mégis sokan a kapocsgyűrűt részesítik előnyben. Ennek hátránya, hogy kinyílnak. A mellékelt ábra egy csavarmentes biztonsági kapocsgyűrűt mutat be.

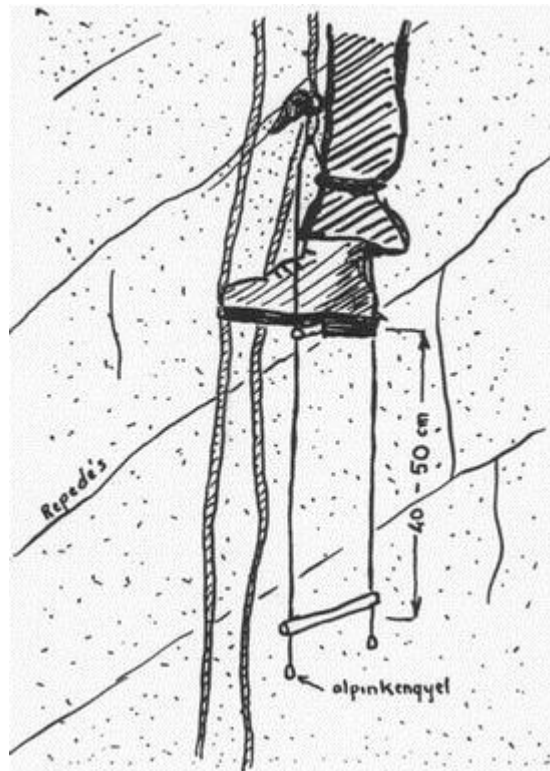

Az alpingszeg segítségével a barlangkutató olyan falakon tud közlekedni, ahol normális támaszpontot és kapaszkodási lehetőséget nem talál. Az eljárás egyszerű: amikor a mászó a sima falfelülethez ér, akkor amilyen magasan csak tud, egy alpingszeget ver a repedésbe. Ekkor egy alpinnyerget akaszt rá, amelyik több lépcsős is lehet; rajta felmászik és az alpin-

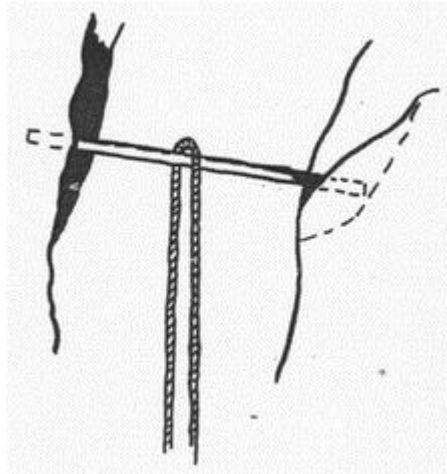
szögbe fűzi biztosító kötelét.

Így kb. egy métert haladt felfelé. Ebben a helyzetben megismétli a műveletet, újabb szöget ver, ismét amilyen magasan csak bír, ráakasztja második alpínkenyvelét, bebiztosítja magát és tovább halad felfelé.

Elméletileg és megfelelő repedések esetén ez az eljárás a végtelenségig folytatható és áthidal olyan akadályokat, melyeket a szokásos módon képtelenség lenne leküzdeni; technikája egyszerű, de a kivitele néha igen körülményes, főleg ha a repedések nem megfelelőek, vagy ha a kőzet nem a legjobb minőségű. Az alpinszeg ilyen nemű használata kimerítő, komoly gyakorlatot igényel és súlyos felszerelés szállítását követeli.

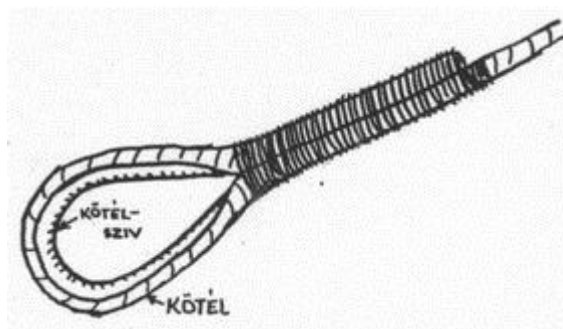
A kötélerősítésére szolgáló másik közvetlen mód a beékelés. Egy fa-, vagy fémrúd /cső/ beékelése két fal közé, vagy akár egy repedésbe, lehetővé teszi a kötélerősítést. Hogy különböző szélességű repedésekhez alkalmazható beékelést tudjunk elérni, szabályozható hosszúságú rudat használhatunk. A szabályozhatóságot egyszerűen úgy érjük el, hogy a repedés szélességénél rövidebb hosszúságú 2 db. rudat illesztünk össze két, vagy több bilincssel; vagy csavarmentesen egymásba húzódó két csővel, ahol az egyik cső külvilága valamivel nagyobb méretű a másik belvilágánál, hogy csavarmenetet lehessen rajta, ill. benne vágni.

A rögzítés közvetett módja a már több helyen tárgyalt

- 219 -

kötélgyűrű. Megemlékezünk arról, hogy a kötélgűrű nem lehet kisebb átmérőjű, mint a használt mászókötel. A kötélgűrű két végét egyszerű kettős csomóval kötjük össze. Ez a lepraktikusabb, legegyszerűbb eljárás, mert nem igényel a kötélnél egyéb alkatrészt. Van, aki a gyűrűnek szánt kötel végeit kötéliszívben dolgozza el és kapocsgűrűvel rögzíti egymáshoz. Mások a kötel egyik végét állóhuroknak képezik ki, míg a másik végénél keresztbe egy fa-, vagy fémrudacsát dolgoznak be, hogy „vitézkötés” módjára tartson. Megint mások a kötelet drótkötéllal cserélik fel, a két utolsó megoldás egyikét használva a végek összeerősítésére.

A kötéliszív a kötel végén készített állóhurok belső részét hivatott a kopástól védeni, amikor pl. kapocsgűrűvel másik kötelvégehez rögzítjük, toldjuk. Anyaga fém. A kötel vastagságának megfelelő méretekben kerül forgalomba; alkalmazható mind kender-, mind drótkötélnél.

b./ A kötélen való közlekedést elősegítő eszközök

A biztonsági öv. Általában barlangkutató az overállja fölött övet hord, kötélből, bőrből stb. A kötélhágcsón, kötélféken, mászóféken /lásd alább/ való közlekedés alkalmával a biztonsági öv használata előnyös, sok helyen elkerülhetetlen.

Használhatjuk a tűzoltók, magasépítők, ejtőernyősök biztonsági övét, vagy készíthetünk egy típust külön barlangkutatói célokra.

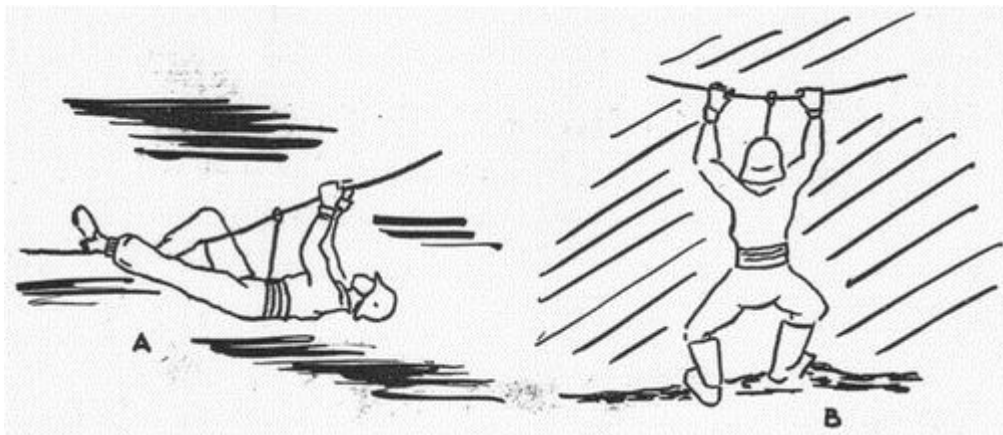
Mindegyik anyaga textília. Mellőzhetjük bőr övek viseletét, melyek a legjobb karbantartás mellett is végül elrepedeznek.

Előnyös az a biztonsági öv, melyen két kapocsgyűrű helyezkedik el: az egyik a biztosító kötélnyél bekapcsolására szolgál /ilyen esetben az övet a mellkasra erősítjük/, a másik egy 0,30-2,0 m hosszúságú kötélnyél végén van, kötélhágcsóhoz való biztosításhoz, vagy más művelethez, amit egy kézzel is könnyen kezelhetünk.

A biztonsági öv használata a tyroli-nál nélkülözhetet-

- 220 -

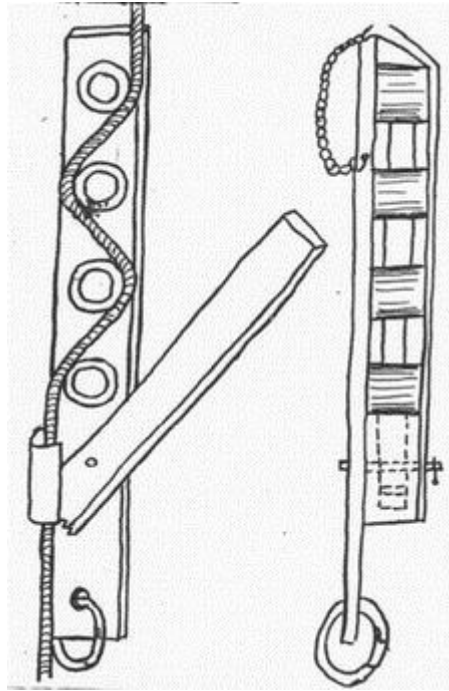
len, ahogy az alábbi ábra A rajzánál látjuk.

Előfordul, hogy egy keskeny párkányon kell többször közlekednünk. E fölé kötelet feszítünk, korlátként, amibe kapaszkodunk és biztonsági övünk 0,30-2 m hosszúságú részét kapcsoljuk. Lábunkkal a párkányon haladunk B.

A kötelet ilyen esetben vagy átdobjuk lasszó módjára valamilyen alkalmas helyre; vagy egy ügyesebb társunk elől mászik és azt rögzíti; vagy hosszabb utat igénybe véve feszítjük oda ki a kötelet.

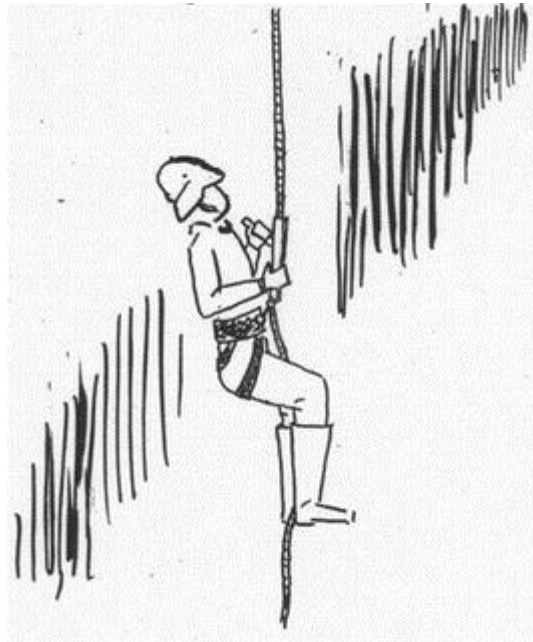
A kötélfék. Ez a szerkezet a gyors, de egyben biztonságos leszállást biztosítja olyan helyen, ahol szabadon ereszkedhetünk, függetlenül attól, hogy a kötélszár száraz, vizes, vagy az agyagtól csúszós.

Két fémlemez között elhelyezett csődarabkákból, csőfogazatból áll. Az egyik lemez könnyen eltávolítható, hogy a kötelet a csőfogazat közé helyezhessük kigyózóan. A csőfogazat alatt levő kar, akár saját súlyától is, blokkolva a kötelet, pillanatok alatt megállítja a csúszást, ha erre szükség adódik. E kar által való szabályozás megváltoztathatja a leszállás iramát, függetlenül a

- 221 -

fogazat között kigyózó kötél súrlódástól. A kötélszár vastagságától és az ereszkedő méreteitől függően a kötelet duplán vesszük, vagy sem és négy fogazatot használunk, vagy csak hármat.

A kötélfék a biztonsági övhöz kapcsolgyűrűvel illeszkedik. Használatához vagy egy erre a célra készített speciális biztonsági övet veszünk fel, vagy legalább a biztonsági övhöz két kötélrész, vagy szíj csatlakozzék, melyre a combok felfeksznek. Ez azért szükséges, hogy a biztonsági öv fel ne csússzon. Az ülőhelyzet pedig több mozgási szabadságot ad.

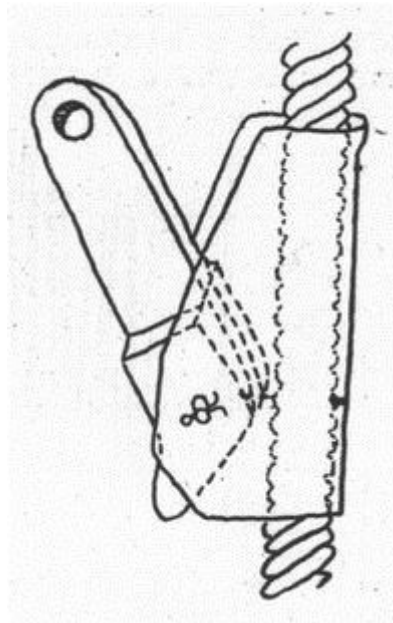
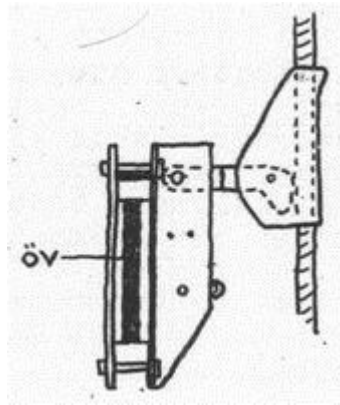
Mivel ez a szerkezet csak a leszállást biztosítja, használata után a soros ereszkedő részére felhúzzuk; erre a célra a biztosító kötélen alkalmas, mellyel el kell látni minden kutatót, aki a kötélféket igénybe veszi.

A mászófék a kötélfék kiegészítője. A felfelé való haladás célját szolgálja mászókötélen. A kötélfékre emlékeztető két fékből áll: az egyik a kötélféknél használt biztonsági övhöz csatlakozik kapcsolgyűrűvel; a másikon kötélgyűrű függ alá a láb, vagy lábak számára.

Két kötélgyűrűt használhatunk az alsó féknél szabad függeszkedés alkalmával, vagy ott, ahol a falak függőlegesek. Dőléssel bíró falaknál csak az egyik láb helyezkedik a kötélgyűrűbe, míg a másikkal a kutató az egyensúlyát és a fallal szembeni helyzetét biztosítja.

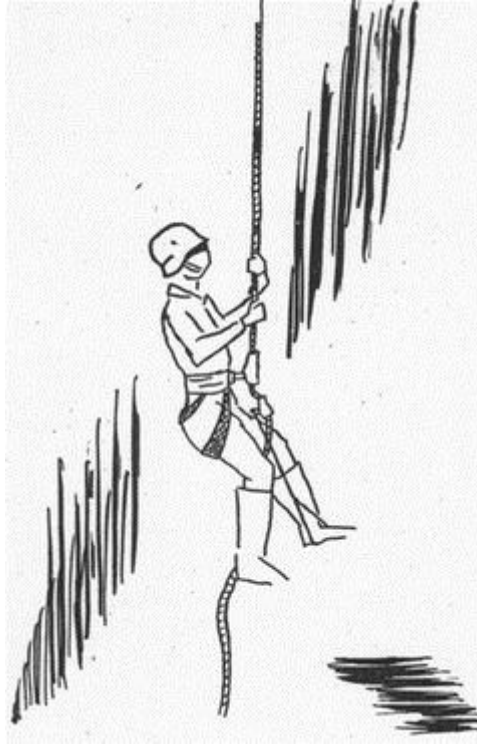
A mászófék kezelése elméletileg egyszerű: miután a mászó a fékeket a kötélen elhelyezte, rá lép a kötélgyűrűre és felegyenesedik. Az övnél levő fék blokkol a mászókötélen, ha a lábáról oda áteszi a terhelést, a lábát felemelve. A kutató most már az övfékről függ, nem csúszik vissza. Kézével, megfelelő magasságra emeli a kötélgyűrű fékjét, amire ismét

rálép és ránehezedésére most már ez a fék blokkol; felegyenesedik a kötélgyűrűn, felhúzza az övfékét és így folytatja a műveletet a Prusik-csomóhoz hasonlóan.

A mászófék a Prusik-csomóval szemben azzal a határozott előnnyel bír, hogy míg az előző felmondja a szolgálatot, ha a kötélt az agyagtól csúszóssá válik, addig a mászóféknél az ilyen körülmény nincs behatással, mert harapófogóhoz hasonlóan megfogja a mászókötelet és azt nem engedi el, míg a terhelés a fék karját lefelé húzza.

A művelet kényes része, amit el lehet sajátítani az, hogy a fékvasat ne csúszassuk túl magasra, hogy a láb kiegyenesítése ne kerüljön sok fáradtságba. Az ellenkező eset sem helyes, ha nem akarunk időt veszíteni.

- 223 -

A mászófék használata gyakorlatot igényel, hogy kielégítő eredményt kapjunk, miért is a kezdők sokszor túl korán lemondanak alkalmazásáról.

Ha a speciális biztonsági övet elhagyjuk, akkor a felső fékre is kötélgyűrűt tehetünk és teljesen a Prusik-csomóhoz hasonlóan járunk el.

c./ Egyéb eszközök a kötéllé használatával kapcsolatban

A csörlőt a barlangkutatók már régóta használják abból a célból, hogy a mély függeszkedéseknél könnyítse a le-, vagy felszállást.

Ha az építkezéseknél használt csörlők be is válnak az anyag mozgatásánál, veszélyesek lehetnek az ember számára nyers erejüknél és gyors iramuknál fogva.

A barlangkutatók történetében e csörlőket több helyen használták már, de súlyos tehernek bizonyultak; teherautókon, vagy igásállatokkal vont fogatokon szállították a helyszínre.

Napjainkban a barlangkutatók céljaira használt csörlőket tökéletesítették; sikerült olyan modelleket előállítani, amelyeket emberi erővel könnyen lehet szállítani.

Csökkentették terjedelmüket és súlyukat, emelték célszerűségüket mindamellet, hogy megmaradt a csörlő alapelve.

Robert de Joly kétféle csörlőtípust szerkesztett. A könnyebbik 15 kg-ot nyom a 150-m hosszú és 3,2 mm átmérőjű acélkábellel ellátott dobbal együtt.

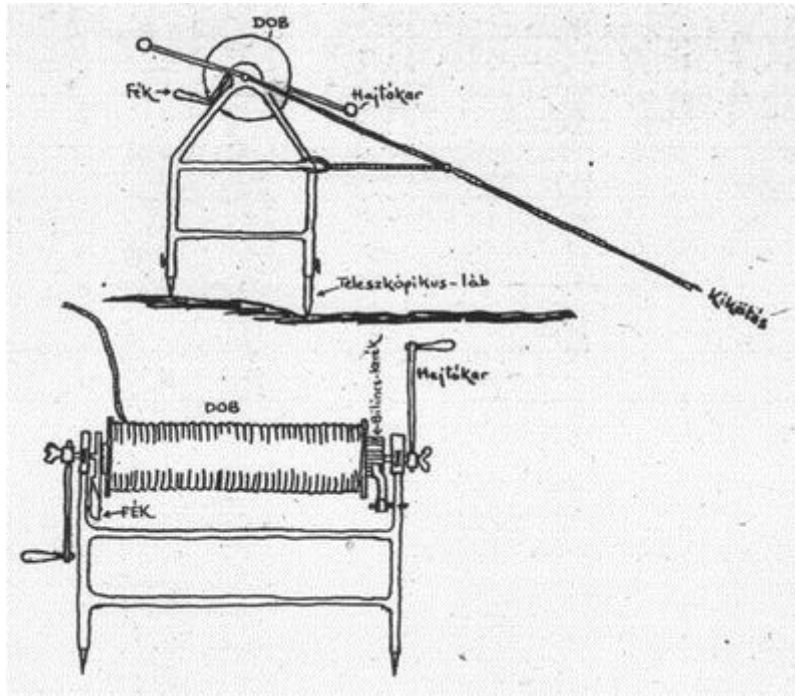
A másik /Spéléo C.A.F. típusú/ 53 kg súlyú, amiből a 300 m hosszú és 4,7 mm vastagságú kábel dobbal együtt 30,5 kg. Ez utóbbi a lábazatról leszerelhető és emberháton szállítható. Két hajtókar, egy fékberendezés, egy bilincs-kerék /a felszállítás céljára/ biztonságossá és könnyen kezelhetővé teszi a szerkezetet. A rögzítése állítható teleszkópikus lábakkal történik, hogy áthidalhassa a talaj egyenetlenségeit, és kábelkikötéssel.

A csörlőt nem szabad túl közel helyezni a szakadék széléhez, hogy felbillenés esetén csak a saját magasságát esse. Túl messze sem előnyös az elhelyezése, mert akkor a le-, vagy felszálló utasításai nem érkeznek kellő időben a csörlő kezelőihez.

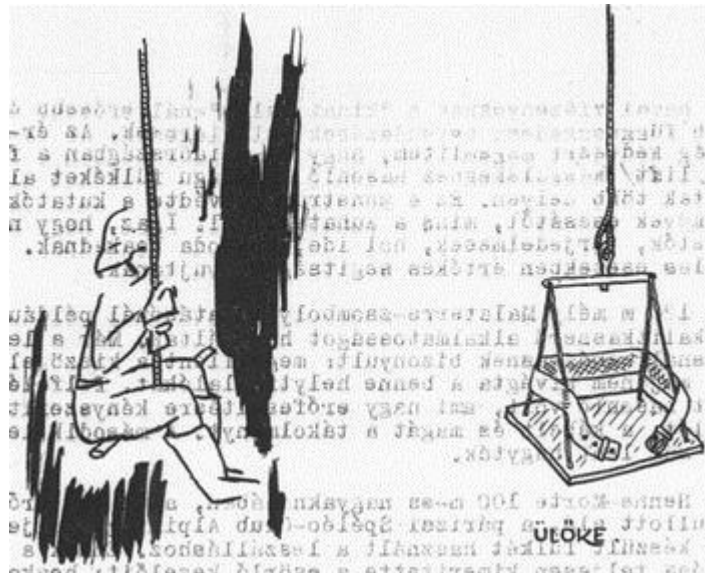
Feltétlenül szükséges, hogy a függeszkedő kötele és a csörlőt rögzítő kábel egy egyenest képezzen, amelyikre a csörlő maga merőleges; ellenkező esetben jobb és bal irányú mozgás állhat elő és a kötél nem tekeredik fel egyenletesen a dobra.

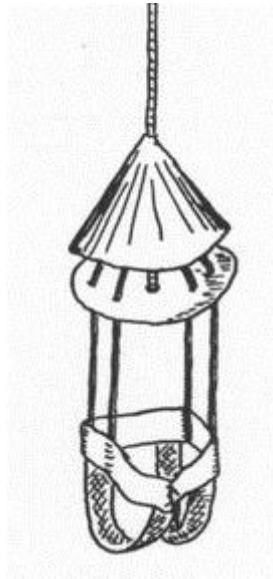
A csörlő üzemben tartása kényes dolog. Nélkülözhetetlen, hogy legalább az egyik kezelője tökéletesen tisztában legyen a csörlő szerkezetével.

Jó karbantartása lényeges. Minden alkatrészét külön meg kell vizsgálni még indulás előtt, a legkisebb hibát azonnal ki kell javítani. A dobon feltekert kábelt használat után ellenőrizzük, megszáritjuk, megtisztítjuk és ha drótkötél: bezsírozzuk, úgyszintén az összes alkatrészeket.

A csörlőn eresztett kutató a kötéel végén különféleképpen helyezkedhet el. Lehet egyszerűen egy botot gályacsomóval a kötéel végére kötni, amire a függeszkedő ráül, a köteleet két lába közé magával szembe véve.

Valamivel kényelmesebb a mellékelt ábrán feltüntetett „ülőke”, ami fölé még egy deszkát is helyezhetünk a kövek zuhanása ellen.

Tökéletesebb megoldás, ha az „ülőke” fölé egy kónikus védőt helyezünk el, ami mind a kövek, mind a vízesés ellen véd. Az ülődeszkát szíjazattal cserélhetjük fel, ami viszont a lábak részére több mozgási lehetőséget biztosít. Ez a „kínai kalap”.

- 226 -

A hazai viszonyoknak a „kínai kalap”-nál erősebb és nagyobb függeszkesedési berendezések feleslegesek. Az érdekeség kedvéért megemlítem, hogy Franciaországban a felvonó- /lift/ készülékekhez hasonló nagyságú fülkét alkalmaztak több helyen. Ez a monstrum megvédte a kutatókat mind a kövek esésétől, mind a zuhatagoktól. Igaz, hogy nehezen kezelhetők, terjedelmesek, hol ide, hol oda beakadnak. De kivételes esetekben értékes segítséget nyújtanak.

A 120 m mély Malaterre-zsomboly kutatásánál például egy fakalitikaszerű alkalmazhatóságot használtak. Már a leszállásnál nehézkesnek bizonyult: megbillent a kiszögelléseknél és majdnem kivágta a benne helyet foglalókat. Felfelé a helyzet hasonló volt, ami nagy erőfeszítésre kényszerítette a csörlőt, a kábelt és magát a tákolmányt. A második leszállásnál már lent hagyták.

A Henne-Morte 100 m-es nagyaknájában, ahol egy erős vízesés hullott alá, a párizsi Spéléo-Club Alpin egy teljesen fémből készült fülkét használt a leszálláshoz. Ennek a felvontatása teljesen kimerítette a csörlő kezelőit; beakadt

majdnem mindenütt, veszélyeztetve a bentlevőket. Ennek ellenére az alkalmazása helyet foglal az expedíció sikerében.

x x x

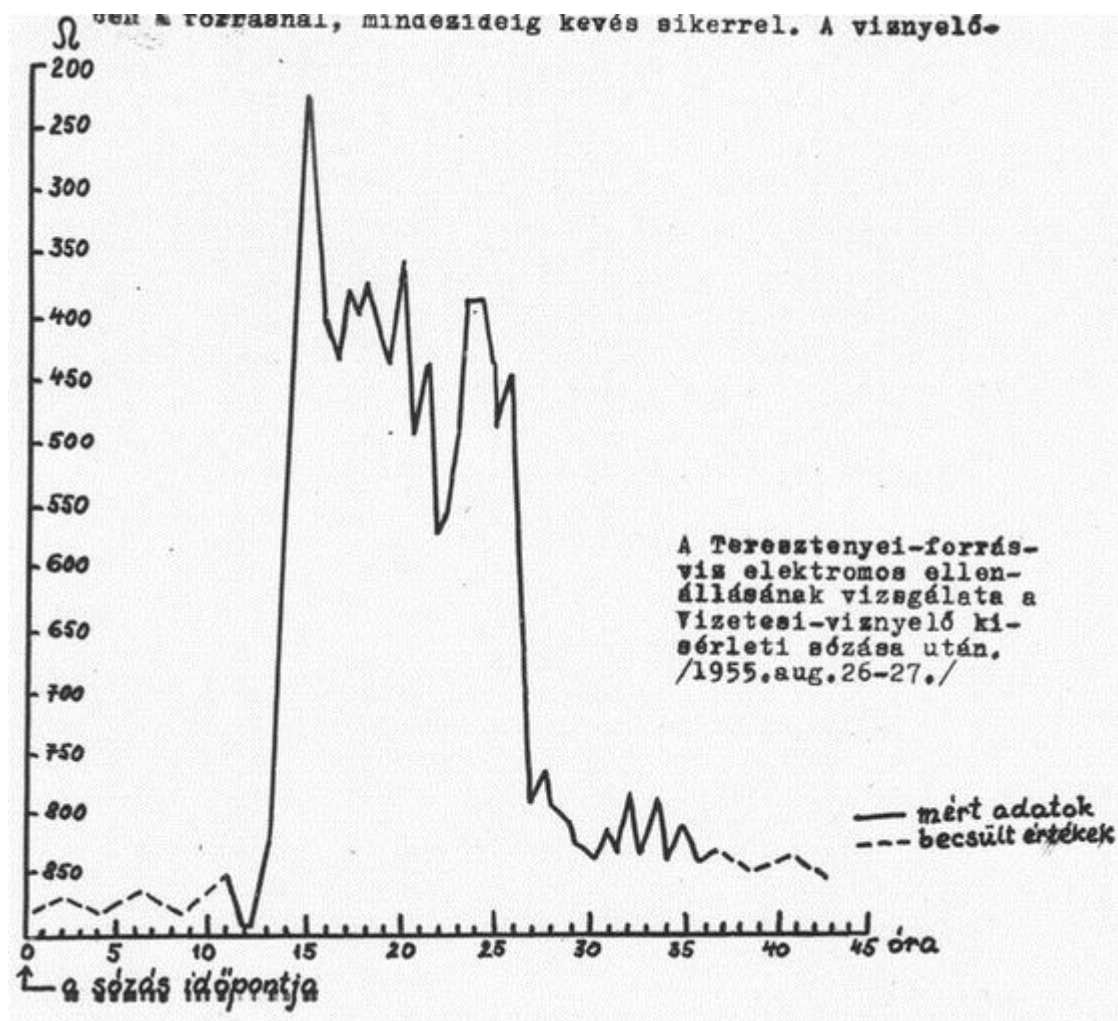
Cikksorozatunkat a következő számban a kötélhágcsó ismertetésével folytatjuk.
/Szerk./

- 227 -

A Teresztenyei-barlangrendszer víznyelőinek és forrásának
összefüggéseire vonatkozó kísérletek.

Írta: Balázs Dénes

Az utóbbi időben egyre több szó hangzik el egy, számunkra ma még csak elméletileg ismert nagy barlangrendszeréről, mely a Teresztenye községtől északra elterülő Gólya-erdő sziklás töbrei alatt húzódik. Immár kilencedik éve folyik itt a feltárási munka, részben a víznyelőkben, részben a forrásnál, mindezideig kevés sikerrel. A víznyelő

A Teresztenyei-forrásvíz elektromos ellenállásának vizsgálata a Vizetesi-
víznyelő kísérleti sózása után (1955. aug. 26-27.)

bontásoknál tapasztalt élénk huzat arra vall, hogy itt a szomszédos Szabadság-barlangnál nagyobb méretű barlangrendszer létezik, amelynek feltárása csupán idő és kitartó munka kérdése.

Az elmúlt évek során a Kinizsi Barlangkutató Csoport a Teresztenyei-forrás vízgyűjtő területén számos vízfestési kísérletet hajtott végre. E kísérletek során megfestették, ill. sózták a barlangrendszer csaknem valamennyi aktív vagy időszakosan aktív víznyelőjét. Ezek eredményeiről a következőkben számolhatunk be:

1./ Vizetesi-víznyelő.

Állandóan aktív víznyelő, melyet a Tornakápolna községnél eredő és kb. 1 km hosszan ÉK-DNy irányban egy völgyteknőben végigfolyó Vizes-patak táplál. Víznyelőkapacitása kb. 50-60 l/p. Ha ennél nagyobb mennyiségű vizet szállít a patak /pl. hóolvadáskor, vagy nagyobb zivatar esetén/, a víznyelő még az árvízi nyelő segítségével sem képes azt azonnal levezetni, s ilyenkor a nyelők közül időszakos tó keletkezik.

Tudomásunk szerint a víznyelőt első ízben Jakucs László festette meg 1952-ben és ő bizonyította be annak a Teresztenyei karsztforrással való összefüggését. A Kinizsi kutatók 1955. nyarán végeztek sózási kísérletet, melynek grafikonszerű feldolgozását a mellékelt ábrán mutatjuk be. A gyors átfutás és annak éles kezdő és végső szakaszai arra utalnak, hogy a barlangrendszer e feltételezhető főágában nagyobb torlaszolódások nincsenek.

2./ Keserútói-víznyelő.

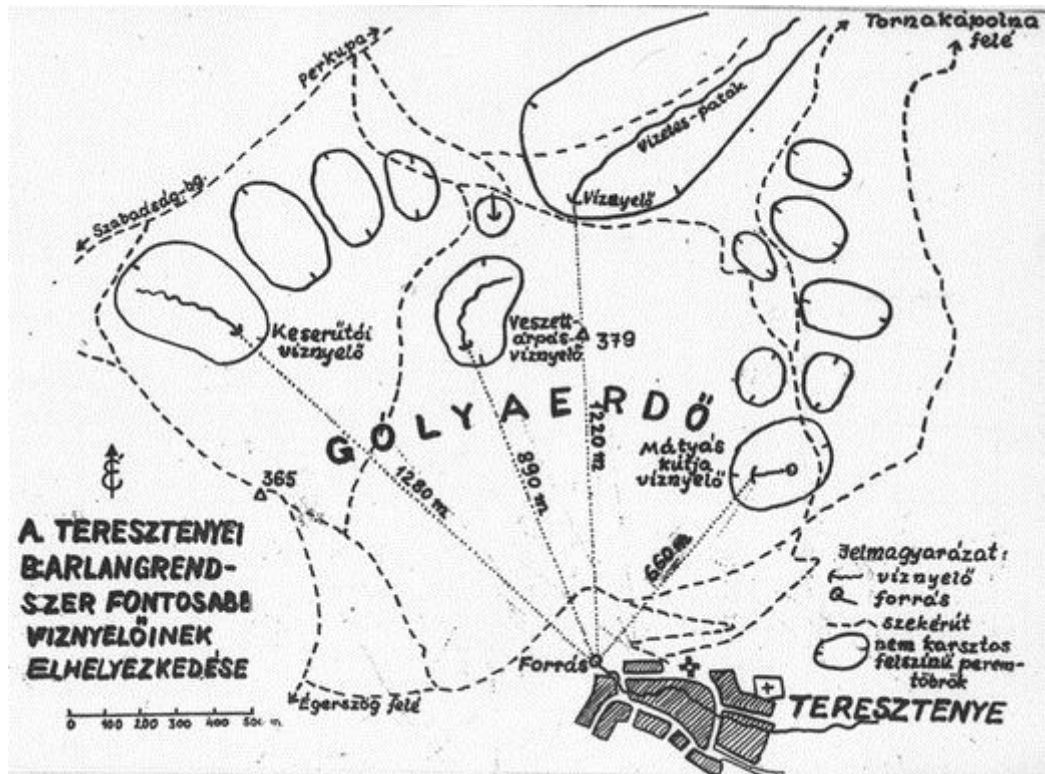
Időszakos víznyelő, rendszerint csak hóolvadáskor és felhőszakadásszerű zivatarok esetén működik. A vizet korlátlan mennyiségben elnyeli. Ez a víznyelő a Kinizsi barlangkutatók 1. sz. munkahelye, ahol 45 m-re jutottak el a feltárók a vízfolyást és a barlangi huzatot követve.

Több sikertelen kísérlet után 1956. március 18-án, hóolvadás alkalmával sikerült Balázs Lajosnak sózás útján az összefüggést kimutatnia a Teresztenyei-forrással. /A kísérlet adatait a mellékelt táblázat tartalmazza./

3./ Veszettárpás-víznyelő.

Valószínűleg rányelő, kis vízgyűjtő területtel. Kizárólag hóolvadáskor aktív.

Megfestése az előbbi hóolvadáskoriban sikerült 1956-ban. /Lásd a táblázatot./

- 230 -

T Á B L Á Z A T
a Terezstenyei-barlangrendszer víznyelőinek és forrásának összefüggésére vonatkozó kísérletek adatairól.

A festés, ill. szózás		A festés, ill. szózás helyének		A forrás vízhozama	A kísérlet-hez használt jelző anyag	A jelzőanyag átfutási ideje /óra/perc/			Átfutási sebesség
helye	időpontja	légvonalbeli táv. a forrástól /m/	relatív magassága a forrás felett /m/	a kísérlet napján /l/p/		első megjelölése	maximális mennyisége	befejezési szakasza	m/óra
Víztes-víznyelő	1955. aug. 26-án 7 óra	1220	+ 59	670	20 kg só	12 ³⁰	15 ⁰⁰	27 ⁰⁰	98
Keszertői-víznyelő	1956. márc. 18. 17 óra	1280	+ 70	2190 /hólvadás/	20 kg só	12 ⁰⁰	15 ⁰⁰	25 ⁰⁰	107
Vesztettárpás több víznyelője /Szilveszter több/	1956. márc. 18. 17 ³⁵	890	+ 82	2190	15 dkg Fluórescein	6 ²⁵	7 ⁰⁰	13 ⁰⁰	138
Mátyás-kútjának víznyelője	1960. ápr. 17. 11 ³⁰	660	+ 75	kb. 350	25 dkg Fluórescein	47 ³⁰	54 ⁰⁰	72 ⁰⁰	14

- 231 -

4./ Mátyás-kútja víznyelő.

Bár semmi kétségünk nem volt abban, hogy ez a víznyelő is a Teresztenyei-forrás vízrendszeréhez tartozik, ennek kísérleti bebizonyítása csak ez évben sikerült.

A víznyelőt egy 15-20 m-re levő nagyobb és több kisebb rétegforrás táplálja, melyek nyáron teljesen kiszáradnak s ilyenkor természetesen a nyelő is inaktívvá válik. Tulajdonképpen kifejlődött nyelőről nem is beszélhetünk. A víz – a kísérlet időszakában percenként 8-10 liter – egy náddal benőtt, 2-3 m²-nyi mélyedésbe folyik és innen lassan szivárog a mélybe. Ez a tény a festési műveletet igen megnehezítette.

A kísérletet végző brigád /Balázs D., Csekő Á., Frecska J., Hajdu M., Horváth J., Makra Zs., Palánkai J., és Winkler M./ 1960. április 17-én a déli órákban 25 dkg fluoresceint öntött be a víznyelő mélyedésébe, s bár ez a hely légvonalban mindössze 660 m-re van a forrástól, a festett víz a forrásban csak 2 nap múlva jelent meg. Valószínűleg a víznyelő eliszaposodott volta és az igen gyér vízhozam növelte meg az átfutási időt.

A Mátyás kútja-víznyelő sikeres megfestésével befejeződött az első kísérleti sorozat, amely a Teresztenyei karsztforrás és a tőle északra félkörben elterülő víznyelők közötti összefüggéseket volt hivatva igazolni. Kutatóink az idei nyárra további részletesebb vizsgálatokat készítenek elő.

Osztrák barlangkutatók Magyarországon

Írta: dr. Kessler Hubert

A Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Intézet meghívására az ausztriai Barlangtani Intézet két munkatársa, dr. Fridtjof Bauer és Emil Doepper a közelmúltban két hetet töltött Magyarországon. Ez alkalommal a MKBT miskolci csoportja rendezésében Miskolcon, majd a VITUKI rendezésében Budapesten színes diapozitívekkel kísért előadásban ismertették az ausztriai Barlangtani Intézet munkáját és népgazdasági jelentőségét.

Az Intézet a barlangok kutatása mellett főleg a karsztosodás rendkívül fontos problémájával foglalkozik, és különös részletességgel dolgozza fel a Dachstein-hegység karszthidrológiai viszonyait. Utóbbi munkával kapcsolatosan a víznyelők és források összefüggésének kimutatására olyan új eljárást dolgozott ki, amely az eddig alkalmazott módszereknél lényegesen gazdaságosabb, amennyiben kevesebb észlelőt igényel,

és megbízhatóbb adatokat szolgáltat. Akár a festési, akár a sózási eljárásnál ugyanis az összes megfigyelendő forrásnál állandó, éjjel-nappal vízmintákat vevő észlelőket kell a kísérlethez beállítani. A festési eljárás, mivel vizuális eredményeket ad, nem mindig egészen megbízható, a sózásnál pedig különösen a nehezen járható magashegységben hátrány, hogy sok mázsás terheket kell szállítani.

Az intézet munkatársai ezért olyan eljárást dolgoztak ki, amelynél néhány kilónyi jelzőanyag elegendő, a forrásoknál pedig nem kell állandó észlelőket alkalmazni. Az eljárás lényege, hogy jelzőanyagként a Lycopodium /Korparfü/ néhány ezredmilliméter nagyságú spóráit a víznyelőbe öntik, a megvizsgálandó forrásoknál pedig planktonhálókat helyeznek el, és ezek tartalmát naponta, vagy kétnaponta egyszer összegyűjtik, majd megfelelő kezelés után mikroszkóp alatt megvizsgálják. A spórák jellegzetes tetraédres formájukkal azonnal szembetűnnek. Ha a spórákat különböző színűre megfestik, akkor egy kísérlet során több víznyelő és forrás földalatti összeköttetése is megállapítható. Egy grammnyi jelzőanyagban több millió spóra van, pár kilónyi tehát a legnagyobb forrásokban is megbízhatóan kimutatható. Különleges előkezelés után a spórák fajsúlya egyezik a vízával, tehát egyenletesen eloszolnak a vízfolyás egész keresztmetszetében, nem ülepednek le és nem akadnak fenn a szifonoknál.

Az osztrák kutatók a Bükkben a gyakorlatban bemutatták a VITUKI és a MKBT szakemberei előtt az eljárást, amit egyidejűleg a festési és sózási módszerrel alkalmaztak. Az eredmények értékeléséről a VITUKI hivatalos jelentésben beszámol, de annyit már most közölhetünk, hogy a kísérletnek jelentős gyakorlati eredménye is volt, amennyiben kétségtelenül bebizonyult, hogy mely víznyelők, illetve zombolyok függenek közvetlenül össze a miskolci ivóvízellátást biztosító tapolcai karsztforrásokkal.

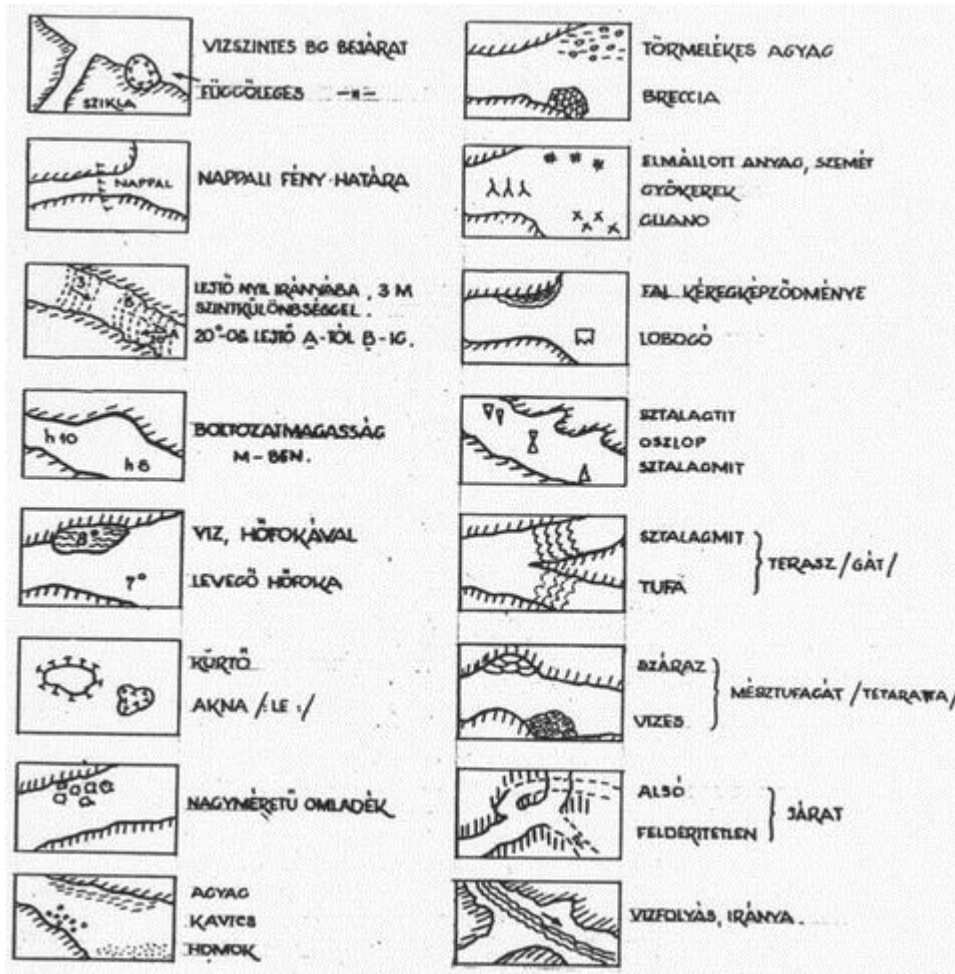
Reméljük, hogy Társulatunk külföldi kapcsolatainak kiszélesítése révén minél több ilyen hasznos, nemzetközi tapasztalatcserére kerül még sor.

HOZZÁSZÓLÁS

Megjegyzések Kósa Attila: Új barlangtérképjelek ismertetése című cikkéhez.

Írta: Csók Rémo

Nem érdektelen, ha Kósa Attila tagtársunk cikkében (Tájékoztató 1960. április 159. oldal/ közölt térképjeleket összevetjük F. Anciaux belga barlangkutató Cavernes című könyvének 209. oldalán megjelent konvencionális térképjelekkel, melyeket itt bemutatok:

- 234 -

Milyen hosszú a Baradla?

Nem tulajdonítok nagy jelentőséget a barlangok hosszúsági versenyének, de ha már szóba került, akkor tisztázzuk az aggteleki barlangóriás hosszát.

A Tájékoztató 1960. január-februári összevont számának 35. oldalán ismerteti a Slovensky Kras összeállítását, mely szerint a Domica-Baradla-barlang hossza kb. 19 km.

Ehhez a nyilvánvalóan téves megállapításhoz Balázs Dénes hozzáfűzi, hogy „Kessler Hubert adatai szerint a Baradla felmért hossza 20.2 km, amihez még hozzászámítandók a legutóbb felfedezett szakaszok, valamint a Retekág egy fel nem mért kisebb részlete is.”

Voltaképpen milyen hosszú hát a Baradla?

Dr. Kessler Hubert: Az aggteleki barlangrendszer hidrográfiája c. tanulmányában /Földrajzi Közlemények LXVI. kötet 1-3. szám 17. oldal/ közli a Baradla utolsó felmérésének részletes eredményét gondosan felsorolva valamennyi akkor ismert és felmért járat adatait: E szerint a Baradla magyarországi szakasza 1938-ban 13,945 méter. „Ehhez még hozzászámíthatjuk – írja Kessler dr. – a barlangrendszer csehszlovák részét. Ez csehszlovák adatok szerint 7000 méter. A barlangrendszer teljes hossza: 20,945 méter, vagyis kereken huszonegy kilométer.”

Tehát a Baradla felmért hossza Kessler Hubert adatai szerint már 1938-ban 21 km volt. Ebben a számban nem szerepel néhány kisebb fel nem mért részlet, ezeket figyelembevéve a Baradla ismert és összefüggő járatainak hossza már a harmincas évek végén meghaladta a 21 km-t. Ezt olvashatjuk Kessler dr. különböző cikkeiben és tanulmányaiban is.

Barlangok mélyén című, 1936-ban megjelent művének 131. oldalán ezt írja erről a kérdéssel: „Hosszú hónapok kitartó, lankadatlan munkájával elkészült a barlang pontos térképe... A Csehszlovákiából kapott adatok alapján, amelyek a Domicára vonatkoztak, kiderült, hogy az óriási barlangrendszer összhossza a legújabb felfedezett ágakkal együtt meghaladja a huszonegy kilométert”. Ugyanezt a számadatot olvashatjuk Kessler dr.: Az örök éjszaka világában című, 1957-ben megjelent könyvének 74. és 76. oldalain is.

Hogy milyen mértékben haladja meg a Baradla hossza a 21 km-t, erre Kessler dr. különböző könyveiben és cikkeiben választ kapunk. Az Aggteleki barlang leírása és feltárásának története című 1941-ben megjelent könyvének 4. oldalán azt írja: „...a barlang jelenleg közel 22 km...” A Búvár című folyóirat 1936. szeptemberi számában a 611. oldalon a Postumiai cseppkőbarlangról írott cikkében a Baradláról mint „...22 km-es barlang...”-ról beszél. A Búvár 1938. novemberi számának 823. oldalán Aggtelek a világ legnagyobb cseppkőbarlangja című cikkében azt olvassuk, hogy „Az összes ismert és felmért járatok hossza meghaladja a

22 km-t”. A Felvidék gyöngye az Aggteleki cseppkőbarlang c. leírása 2. oldalán ez áll: „A hatalmas, ma már több mint 22 km-es hosszúságban feltárt barlangrendszer...”

A Baradla hossza tehát oly mértékben haladja meg Kessler dr. megállapításai szerint a 21 km-t, hogy megközelíti, vagy eléri, talán meg is haladja a 22 km-t. Röviden a Baradla hossza Kessler dr. valamennyi általam ismert közlése szerint egyértelműen 22 km körül van.

Dr. Jakucs László: Aggtelek és vidéke útikalauz című 1957-ben megjelent könyvének 88. oldalán aprólékosan felsorolja a Baradla valamennyi akkor ismert és összefüggő járatának mérési adatait. Ezek Kessler dr.-nak Az aggteleki barlangrendszer hidrográfiája c. fentebb említett tanulmányában közölt adatoktól csak annyiban térnek el, hogy tartalmazzák az időközben /közel 20 év alatt/ feltárt kisebb szakaszok, így pl. a Meseország, az Óriások terme alatti járat és a barlangi víznyelők feltárt részeinek adatait is. Ezekkel együtt az Aggteleki barlangrendszer hosszát Jakucs dr. kereken 22 km-ben adja meg.

Tehát a barlang két kiváló kutatója, hosszú időn át igazgatói, egyetértenek abban, hogy a Baradla hossza kereken 22 km.

Ha ehhez hozzávesszük az elmúlt években feltárt részeket, éspedig az Aranyutca kb. 100 méteres újabb szakaszát, a Kis-Baradla víznyelő kibontásával a Labirintusig szabaddá tett járatot, valamint az Olympos csúcsán levő /Szultán-pamlaga feletti/ teremsort, akkor aránylag pontosan 22,2 km-ben állapíthatjuk meg a Baradla-Domica barlangrendszer ez idő szerint ismert összefüggő járatainak hosszát, ha csak csehszlovák barátaink az utóbbi húsz esztendőben fel nem tártak a Domica-szakaszban újabb részeket.*

Dr. Dénes György

* A szerkesztő megjegyzése:

A közelmúltban alkalmam nyílt Csehszlovákiában dr. Anton Droppa speleológussal eszmecserét folytatnom és többek között felmerült a Domica-Baradla-barlang hosszának kérdése is. Csehszlovák kollegánk szerint a barlangrendszer Domica-szakaszának 7000 méterben megjelölt hossza nem nyugszik teljesen megbízható méréseken és a valóságos méretek ettől lényegesen eltérhetnek. Mindaddig azonban, amíg a Domicáról végleges, pontos mérési adatok nem állnak rendelkezésünkre, jobb híján el kell fogadnunk a 7 km-es hosszúságot, azzal, hogy így a barlangrendszer teljes hosszát „kb. 22 km”-nek vehetjük.

Külföldi hírek és lapszemle

A SZÁDVÁRBORSAI MILADA-BARLANGBAN

Írta: Mándy Tamás

Tájékoztatónk legutóbbi számában már hírt adtunk arról, hogy április 10-én a Műszaki Egyetem és a Vörös Meteor kutatócsoportjának tagjai baráti látogatáson Csehszlovákiában jártak. Majko János, a kiváló szlovák barlangkutató, a Domica-barlang felfedezője, hívott meg egy csoport magyar barlangkutatót, hogy tekintsék meg a Szádvárborsa /Silická Brezova/ melletti Milada-cseppkőbarlangot. A barlangot 1946-ban fivérével, Majkó Ferencsel, Farkas-Kuty Istvánnal, s még néhány helybeli lakossal fedezte fel, s leányáról, Miladáról nevezte el, aki maga is résztvett a munkában.

A meghívásnak érdekes előzményei voltak.

1958 májusában a műegyetemi barlangkutatók – mint erről már több ízben beszámoltak – nagyszabású vízfestési kísérleteket végeztek Szádvárborsa mellett. A Vass Imre-barlang feltételezett vízgyűjtőterületén ugyanis nem találtak olyan méretű aktív víznyelőt, mely a barlang nagysága és a Kistohonya-forrás vízhozamingadozása alapján várható lett volna. Az országhatáron túl kb. 600 méterre azonban ismeretes ilyen nagy teljesítőképességű aktív nyelő /az ú.n. Heléna-víznyelő/, sőt az nagyjából a Vass Imre-barlang főágának meghosszabbításába esik. Miután az említett időpontban sikerült a határátlépési engedélyt megszerezni, az összefüggés kiderítésére a szádvárborsai víznyelőbe folyó patak vizét 1 q konyhasóval és 20 millicurie Rb86 radioaktív izotóppal „megfestettük”. Itt találkoztunk először Majko Jánossal, és mindjárt igen szoros barátság alakult ki köztünk.

A Milada-barlang létezéséről már tudtunk, de Majko most megmutatta a lejárátát is, mely víznyelönktől alig 100 m-re található. Elmondta, hogy a barlang eddig felfedezett főága tágas, bővízű patak folyik rajta keresztül, s nagyjából É-D-i irányban húzódik. Meghosszabbításában van Kecső /Kečove/ község, határában igen bővízű karsztforrás ered. Ennek vize alkotja a Kecső-patakot, mely a hasonló nevű völgyön át, magyar területen, végül a Jósva patakba ömlik. Majko feltevése szerint

a szádvárorsai nyelő vize az, mely a Milada-barlangon végigfolyva, a kecsői forrásban lát napvilágot. Kísérletünk tehát az ő feltevésének igazolása szempontjából is döntő volt. Ezért vállalta a Kecső-forrás állandó figyelését, a vízminták vételét és átadását.

Az eredmény Majkót igazolta. Mind a konyhasó, mind a néhány hónappal később megismételt kísérletnél a fluoreszcein a kecsői forrás vizében jelentkezett. Ez új lendületet adott a Milada-barlang közben abbahagyott feltárási munkáihoz. A beomlott bejáratot kiépítették, s ha még nem is a nagyközönség, de a barlangkutatók részére hozzáférhetővé tették. Ebbe az újra megnyílt barlangba hívta meg Majko a magyar barlangkutató csoportot, úgy érezvén, hogy a barlangrendszer összefüggéseinek megismeréséhez mi is hozzásegítettük.

34 főből állt az egyetemiek és meteorosok csapata, mely Juhász határőr-főhadnagy vezetésével április 10-én, vasárnap déltájban átlépte a határt, és megérkezett a Milada-barlanghoz. A levelezésben történt félreértés folytán Majko egy héttel későbbre várt bennünket, így nagy sajnálatunkra nem volt ott. Szerencsére azonban Szádvárorsán tartózkodott néhány szlovák barlangkutató, Jozef Jiráseknek, a tátrabarlangligeti /Tatranská Kotlina/ barlangigazgatónak a vezetésével. /A Tatranská Kotlina melletti Belanska Jaskyna /Bélai-barlang/ igazgatója. Szerk. megj./ Bár magyarul nem tudtak, a barlangkutatók közös nyelven mindenben megértették egymást. Elmondták, hogy néhány nappal azelőtt sikerült átjutniok azon a szifonon, mely a barlang eddigi végét jelentette, s ezzel pár száz méterrel megnövelték a barlang ismert hosszát. Kiderült, hogy erről a legújabb eredményről akkor még a felfedező, Majko sem tudott. A legnagyobb szívéllyességgel vállalkoztak arra, hogy nagylétszámú csoportunknak megmutassák a barlangot.

Magukkal hozták azt a két vízálló, felfújható bűvárruhát, melyben a szifont átúszták, majd Török Lászlót és e sorok íróját belepréselték egybe-egybe. A ruha igen figyelemreméltó: kétrétegű, egybeszabott, a lábakon gumicsizmával. Elöl van a bűvónyílás, ezt felöltés után el kell kötni. Szabad nyílás csak az arcreszen van vagy egy tenyéryn, erre szükség esetén légzőkészülék vagy szemüveg illeszthető. A ruha két rétege között légzsákok vannak, ezeket vízbeszállás előtt kerékpárpumpával felfújják. A gyakorlatban a ruha valóban vízzáró, de a mozgás benne meglehetősen kényelmetlen és fárasztó, igaz, még mindig sokkal jobb a sisakos-ólomcipős bűvárruhánál. /Célszerű lenne a MKBT-nek 2-3 ilyen ruhát beszerezni, azt azután kikölcsönözhetnék az éppen rászoruló csoportoknak!/

A leszállás két csoportban történt. Akinek nem jutott bűvár-ruha, csak gumicsizmát húzott.

A barlangba egy 19,5 m-es függőleges aknán lehet lejutni. A nyílás fölé csörlőt építettek, a látogatókat ezzel drótkötélen engedik le. Egy szűk, lejtős, még mesterségesen tágított járaton, s egy agyagos szifonon át jutunk a barlang főágába.

- 238 -

Impozáns, gyönyörű látvány! A főág mérete, tágassága a Béke-barlang főágához hasonló, de sokhelyen még monumentálisabb. A szelvény alakja változatos, hol viszonylag alacsony és széles, hol rendkívül magas. Hét helyen teremmé bővül a járat, ezek közül három hatalmas. A legnagyobb ilyen terem lényegében ferdén felfelé tartó oldalág, legmagasabb pontja a patak szintje felett 65 m-re van. Ide mesterséges bejáratot terveznek. Öt nagyobb mellékágot ismernek ezideig, egyenként 30-100 m hosszúságban. A főág majdnem pontosan déli irányban halad. A szifonig terjedő részt Krupár Zoltán mérte fel, a hossza idáig kb. 400 m.

A patak zúgása mindent betölt. Igen bővízű volt, bár a Heléna-víznyelőbe folyó víz mennyisége csak törtrésze volt annak, amit 1958. májusában észleltünk. Ez azt bizonyítja, hogy a barlang vízgyűjtőterülete igen nagy, s hogy a patak folyásával ellentétes irányban is kell még jelentős járatoknak lenniök. A barlangot alkotó kőzetek K felé dőlnek, ezért a folyosó legmélyebb pontja mindig a K-i /bal/ oldalon van, a patak is itt folyik, s az oldalágak Ny-i /jobb/ irányban indulnak, meredeken felfelé. A víz mélysége az első szifon előtt a 30-40 cm-t ritkán haladta meg, de ilyenkor is rendszerint volt lehetőség a megkerülésre.

Cseppkőképződményekben a barlang meglehetősen gazdag. Hatalmas oszlopok, függő- és állócseppkövek, lefolyások váltják egymást, természetesen érintetlenül, ragyogó színekben pompázva. Néhány helyen, így pl. az utolsó nagy teremben, remek tetaratókon bukdácsol a víz. A képződmények mennyisége és szépsége érzésünk szerint azért a Béke-barlangét nem éri el, bár leginkább ahhoz hasonlítható.

Az első szifonnál a víz 1-1,5 m-re mélyül, s a mennyezet csaknem eléri a vízszintet. Majkóék eddig jutottak el. A legmélyebb ponton néhány nappal előttünk Jirásekék kb. 30 cm magas légrést robbantottak ki, így megnyílt az út a továbbjutásra.

Ebbe a szakaszba a két bűvárruháson kívül csak a műegyetemisták merészkedtek, csehszlovák barátaink nagy csodálkozására, akik előzőleg

egyszerűen nem akarták elhinni, hogy akadhat valaki /sőt mindjárt 8 ember/, aki bűváruha nélkül, a teljes átázással nem törődve, képes a szifont átúszni. Így "házigazda" nélkül indultunk tovább. A szifon igen hosszú, kb. 15-20 m, de a legtöbb helyen elég magas a mennyezet. A víz folyása itt lassú, a mederfeneket iszap borítja. A szifon után még kb. 200 m-es folyosószakasz következik. A barlang jellege nem változik lényegesen. A víz átlagban mélyebb, 50-60 cm, a tető egy helyen tágul ki hatalmas teremmé. Az agyag egyre több, a patakmederben nehéz a járás, gumicsizmáink térdig süppednek belé. Itt találtuk az egész barlang talán legérdekesebb képződményét: egy kisebb termet, melynek falát hihetetlen gazdagságban borítják a görbecseppkövek – több cm hosszúak is – közöttük fél-egy méteres hófehér cérnacseppkövek függe-

- 239 -

nek. A szó szoros értelmében földbegyökerezett lábbal gyönyörködtünk a látványban, mert utána alig lehetett megfeneklett csizmáinkat kihúzni az agyagból.

Megállapíthattuk, hogy a barlang kialakulásában erózió és korrózió egyaránt lényeges szerepet játszott. Mindenfelé szembetűnnek az erősen korrodált sziklák, némelyiknek csak a váza maradt meg, hasonlóan a Vass Imre-barlangi „Spongyá”-hoz. Másrészt a patakmederben levő törmelékből mintát hoztunk haza, s úgy találtuk, hogy nagy részben kvarckavics alkotja.

Közben a második szifont is elértük. A patak itt egy kis tóvá duzzad, mely helyenként 3 m mély, s kb. 15x10 m nagyságú. A lehajló mennyezet előtt óriási agyagmennyeség halmozódott fel, a víz útját teljesen elzárva. A tavat bűváruhában átúszva, sikerült oldalt a lefolyást megtalálni. Egy rendkívül szűk, de nem agyagos hasadékban folyik tovább a patak, a mennyezet legalább fél méterre lehajlik a víz színe alá. Az utat csak nagyarányú robbantás nyithatja meg.

Az agyagfalba bekarcoltuk nevünket Jiráseké mellé, s megindultunk visszafelé. Sietni kellett, mert az átázott ruhában bizony hideg a barlang. Akik csak az első szifonig mentek el, közben kiértek a felszínre, s mi szembetalálkoztunk a meteorosok második csoportjával, akiknek vezetőink szintén megmutatták a barlangot az első szifonig.

Végül működésbe lépett a csörlő, s a jó 3 órás túra után a lenyugvó nap, egy szép nagy tűz, és a közben odasereglett szádvárborsaiak barátságának melegénél hamarosan megszáritottuk ruháinkat.

Beszélgetés közben sok érdekes dolgot megtudtunk a csehszlovák barlangkutatóktól. Majkó elképzelése szerint – s ezt a tények egyre inkább igazolni látszanak – Szádvárborsa és Kecső térségében nagy, több km hosszúságú barlangrendszer létezik. A Milada e barlangrendszer főágának egy része. Három kisebb barlangot is felfedeztek a közelben /ezek: a Matild-barlang, a kecsői rétek alatti kisebb, még névtelen barlang, s az ú.n. Kis Jégbarlang = Malá Ladnica/, továbbá számos, részben járható víznyelőt, aknabarlangot, zombolyszerű beszakadást. Ezek feltételezhetően a barlangrendszer egy-egy mellékágát képezik. Elmondta Jirásek, hogy a munka azért halad meglehetősen lassan, mert a fiatalság nem igen érdeklődik a barlangkutatók iránt, inkább a magashegységet, a sziklamászást kedveli. Jóleső érzéssel állapítottuk meg, hogy nálunk a barlangok iránti érdeklődésben igazán nincs hiány /igaz, magashegységben annál inkább.../.

Kirándulásunk méltó befejezése volt a szádvárborsai tanácselnök meghívása. Az őszinte barátság jegyében üritettük

- 240 -

söröskorsóinkat a község szorgalmas népének egészségére, és kívántunk tiszta szívvel „jó szerencsét” a csehszlovák barlangkutatóknak a Milada-barlang további feltárásához, remélve, hogy eredményeikben még sok alkalommal lesz módunk személyesen gyönyörködni.

Irodalom:

Zoltán Krupár: Krásy Slovenska XXIII. 1946. 128. és 159. o.

Ján Majko: Krásy Slovenska XXXV. 1958. 113. o.

Ján Majko: Krásy Slovenska XXXVI. 1959. 374. o.

RÖVID HÍREK – KÜLFÖLDRŐL

A szlovákiai Béke-barlang kiépítését még ebben az évben megkezdik. Ez lesz Szlovákia 11. idegenforgalmi látványosságát nyújtó, kiépített barlangja. A barlangi beruházásokra a csehszlovák állam mintegy 4 millió koronát áldoz.

A kb. 5 km hosszú barlangot 1952-ben fedezte fel Droppa Péter és két munkatársa. A barlangot azóta gondosan lezárva tartották, nehogy páratlanul gazdag és különleges képződményei károsodást szenvedjenek. A legcsodálatosabb képződmények a barlang 2. és 3. emeletén találhatók. /kék és vörösszínű tavak, nyolcszínben csillogó pagodák stb./.

A szlovákiai Béke-barlang a középső szakaszát jelenti annak a mintegy 20 km hosszú barlangrendszernek, mely a Demanovai-völgy keleti-felében felszínre bukkanó triázmészköben alakult ki. A barlangot a délre eső Szabadság-barlangtól egy szűk tektonikus völgy választja el, míg az északra elterülő Jégbarlanggal – az eddigi mérések szerint – kb. 15-20 m, ma még feltáratlan szakasz kapcsolja össze.

A krakkói barlangkutatók az elmúlt hónapban ünnepelték egyesületük megalakulásának 10. évfordulóját. A „Klub Grotolazov” veteránjai a Nyugati-Tátra magashegyi karsztján levő Mietusa-völgyi szállásukon gyűltek össze és látogatást tettek egyik legeredményesebb kutatási területükön, a Zimna-barlangban. Ez a barlang 4 km-es hosszával ma Lengyelország legnagyobb ismert barlangja. A magyar barlangkutatókat a lengyel kutatók bensőséges ünnepén Balázs Dénes, társulatunk titkára képviselte.

- 241 -

Liptószentmiklós közelében, a Jánosi-völgyben a miklósi barlangkutatók önkéntes munkabrigádjai Droppa Péter vezetésével nagyobb barlangrendszer feltárásán dolgoznak. A Mély-forrás közelében gyönyörű fenyveserdőben rádióval is felszerelt kutatóházat építettek. A Jósva-forrás vízhozamát többszörösen meghaladó nagyságú Mély-forrás aktív ágában már mintegy 1 km hosszúságban hatoltak be a hegy gyomrába.

FELHÍVÁS

A Könnyűbúvár Barlangkutató Csoport felhívja valamennyi barlangkutató csoportunkat, hogy amennyiben kutatásaik során szifon akadályozza továbbjutásukat, forduljanak bizalommal a könnyűbúvár-barlangosokhoz.

A szifonok leküzdéséhez a csoport kitűnő felszereléssel, tagjai pedig nagy gyakorlattal rendelkeznek és szolgálataikat, segítségüket – minden költségtérítés nélkül – készségesen felajánlják a többi csoport részére, esetleg külföldi vállalkozáson is résztvehetnek!

A könnyűbúvárok segítségül hívására vonatkozó megkereséseket vagy a Társulat címére, vagy közvetlenül a kutatócsoporthoz lehet eljuttatni.

Címük a következő: Magyar Honvédelmi Sportszövetség Budapesti Elnöksége

Társulati élet

A MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT rendezvényei 1960. június hónapban.

Vezetőségi ülés 1960. június 10-én, 17 órakor

a MKBT vezetősége ülést tart az ELTE Állatrendszertani Intézetében /Bp. VIII.
Puskin-u. 3. I. em. könyvtár/.

Választmányi ülés 1960. június 15-én 18 órakor

a MKBT választmánya ülése a Bányaiipari Dolgozók Szakszervezetének
székházában. /Bp., VI. Gorkij-fasor 46. I. em. Lenin terem./

Továbbképző tanfolyam 1960. június 16-án 17 óra 30 perckor

a Társulat továbbképző tanfolyamának előadása. Tárgy: Vizelemzés. /Bp., I.
Attila u. 1–3. Petőfi S. Gimnázium vegytani előadóterem./

Szakülések

a./ Karsztmorfológiai Szakbizottság 1960. június 10-én 18 órakor tartja a
szakbizottság idei negyedik ülését. /Helye: ELTE Állatrendszertani Intézet
előadóterme, Bp. VIII. Puskin-u. 3./

Tárgysorozat:

1./ Dr. Jakucs László: Beszámoló az újabb aggteleki kutatásokról.

2./ Dr. Leél-Őssy Sándor: A Bükk-hegység barlangjainak karsztmorfológiai
rendszerezése.

b./ Ásvány- és Kőzettani Szakbizottság 1960. június 17-én 18 órakor a
szakbizottság ülést tart az ELTE Állatrendszertani Intézetének előadótermében
/Bp., VIII. Puskin-u. 3./

Tárgy: Czajlik István: A Vass Imre-barlang részletes hidrológiai vizsgálatának
legújabb eredményei a barlang kőzettani megismerése szempontjából.

A MTESZ KERETÉBEN MŰKÖDŐ MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ BIZOTTSÁG

1960. június 15-én 16 óra 30 perckor tartja az ideiglenes „működési tervzete” értelmében /Tájékoztató 1960. márc. 127/128. oldal/ teljes ülését a Bányaiipari Dolgozók Szakszervezetének székházában /Bp. VI. Gorkij-fasor 46./

Tárgysorozat:

- 1./ A f. évi május 5-i ankét értékelése, a javaslatok megvitatása.
- 2./ Az elfogadott javaslatok alapján a Bizottság 1960. II. félévi és 1961. évi munkatervének összeállítása.

Az ülésre ezúton is meghívjuk a Bizottság tagjait, a MKBT vezetőségi tagjait és a szakbizottságok tagjait. /Lásd Tájékoztató 1960. 123. és 124. oldalát. E névsor kiegészítendő a Bizottság munkájába időközben bekapcsolódott MTESZ-tagokkal./

VIDÁM KLUBEST

1960. június 1-én, 19 órai kezdettel tartja a Társulat első vidám szórakoztató klubestjét a Bányaiipari Dolgozók Szakszervezetének székházában. A klubest rendezője a Kinizsi Barlangkutató Csoport.

- 244 -

Műsor:

- 1./ Dokumentumfilm a Kinizsi Barlangkutató Csoport hétéves működéséről.
- 2./ Kínai barlangkutatói élményeimből /Balázs Dénes előadása./
- 3./ Barlangos "Dupla vagy semmi". Tanulságos szórakoztató vetélkedés, hasznos nyereményekkel.

1960. június 22-én, 19 órakor a szokásos szerdai klubnap keretében hangfelvételtől megismételjük a június 1-i vidám klubest "Barlangos dupla vagy semmi" játékát.

HIVATALOS ÓRÁK

A Társulat titkársága és adminisztrátora hetenként szerdán 18-20 óra között tart ügyeletet és hivatalos órát a Bányaiipari Dolgozók Szakszervezetének székházában /Bp., VI. Gorkij-fasor 46. Lenin-terem./ Ezek a hivatalos órák egyre látogatottabbak. Most már több mint 100 ásvány, kőzet és ősmaradvány bemutató kézipéldány áll a tagok rendelkezésére tanulmányozás céljából. Egyre gyarapodó könyvtárunkban is közel 100 könyv és egyéb kiadvány várja az érdeklődőket e "klubnapokon".

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Bizottság ankétjának javaslatai:

- 1./ Évente egyszer meg kell tartani a "barlangok napját".
- 2./ Munkabizottság foglalkozzék a barlangok hasznosíthatóságával.
- 3./ Létesíteni kell "Barlangtani Kutató Intézetet", egyetemen belül, vagy az Akadémiához kapcsolódva.
- 4./ Tudományos és népszerű formában is kézikönyvet kell kiadni a barlangokkal kapcsolatban. /Barlang-regiszter, szaklexikon stb./
- 5./ Vitát kell indítani és megállapodásra kell jutni a karsztnevezéktanál kapcsolatban.
- 6./ Használjuk a "szpeleológiai" kifejezést a barlangkutató helyett. /pl. a geológiához hasonlóan/
- 7./ A tudományos kutatás távlati tervébe be kellene építeni tudatosan a szpeleológiát.
- 8./ Kívánatos lenne barlangtani múzeum megvalósítása.

- 245 -

Június havi rendezvénynaplár

A könnyebb áttekintés érdekében rendezvényeinket időrendi összeállításban is ismertetjük kedves olvasóink részére.

(Időpont, Tárgy, Hely)

Június 1-én szerdán 19 óra. Vidám klubest /Dupla vagy semmi/. Gorkij-fasor 46.

Június 8-án szerdán 18 óra. Klubnap. Gorkij-fasor 46.

Június 10-én pénteken 17 óra. Vezetőségi ülés. Puskin-u. 3.

Június 10-én pénteken 18 óra. Karsztmorfológiai szakülés. Puskin-u. 3.

Június 15-én szerdán 16,30. MKBB teljes ülése. Gorkij-fasor 46.

Június 15-én szerdán 18 óra. Választmányi ülés. Gorkij-fasor 46.

Június 16-án csütörtökön 17,30. Továbbképző tanf. Attila-u. 1-3.

Június 17-én pénteken 18 óra. Ásványkőzettani szakülés. Puskin-u. 3.

Június 22-én szerdán 18 óra. Barlangkutató vizsga, klubnap. Gorkij-fasor 46.

Június 22-én szerdán 19 óra. Dupla vagy semmi – hangfelvételtől. Gorkij-fasor 46.

Június 29-én szerdán 18 óra. Klubnap. Gorkij-fasor 46.

- 246 -

Visszapillantás az elmúlt hetekre.

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Bizottság

igen jól sikerült ankéton vitatta meg a karszt- és barlangkutatók időszerű kérdéseit és sajátos természetét. Az időszerű kérdések között szerepelt a barlangkutatók minősítése is. A különböző társulatok képviselői és a megjelent egyetemi tanárok egyhangúlag szólaltak fel amellyel, hogy dr. Jakucs László igen tartalmas előadásában helyesen állapítja meg: a karszt- és barlangkutatók önálló tudomány! Sajátos természetét pedig az jellemzi, hogy a tudományos, gondolkodó munka önmagában nem elegendő, műveléséhez elengedhetetlenül szükséges a barlangjárók sportban edzett nagy tábora. Ez magyarázza meg azt is, hogy a magyar barlangkutatók fejlődése során csaknem egyszerre válhatott önálló társulati egységgé az országos erők összefogására a NIM védnöksége alatt, és mindjárt utána megalakulhatott a MTESZ kebelén belül egy központi bizottság, amelyen keresztül biztosítva van a közvetlen kapcsolat a tudományos egyesületekhez.

Az ankéton elnöklő dr. Kessler Hubert összefoglalójában felsorolva az elhangzott értékes javaslatokat, megállapította, hogy a Társulat és a Bizottság ezután is együtt fog tudni működni a közös cél érdekében. A Bizottság feladata lesz a jövőben a MTESZ és annak társulatai körében ébrentartani az érdeklődést a barlangkutatók és eredményei iránt. Javaslatára az ankét a június hónapban összeülő Bizottságot és vezetését kérte fel az ankéton elhangzottak alapján az 1960. és 1961. évi munkaterv összeállítására. /Ebből a célból a Bizottság f. évi június hó 15-én ül össze 16 óra 30 perckor a Bányai Dolgozók Szakszervezetének székházában, Bp. Gorkij-fasor 46. sz. alatt./

Befejeződött az Oktatási és Propaganda Bizottság

második "barlangjárók alaptanfolyama". A május 25-én megtartott záróvizsgán csak tizen vettek részt. A tanfolyam több résztvevője június hónapra kért még egy vizsgaidőpontot megjelölni. Ezen vették részt azok is, akik a most lezajlott vizsgán még nem tudták a tanfolyam anyagának kérdéseire megfelelni. Legjobb feleletet adta és legmagasabb pontszámot Putz Gizella érte el a 12 maximálisan megszerezhető pontból 11.5 pontértéket kapott.

Ebben a félévben az utolsó vizsgát június hó 22-én, szerdán tartjuk meg, ha erre több mint tíz személy jelentkezik. Jelentkezni azoknak is lehet, akik nem végeztek tanfolyamot, de csoportvezetőjük ajánlja, és jelentkezésüket június 20-ig az Oktatási és Propaganda Bizottság elnökéhez, Barátosi Józsefhez eljuttatják.

- 247 -

Továbbképző előadások közül eddig két ásványhatározással kapcsolatos, egy fényképezéssel kapcsolatos előadás hangzott el. Az előadásokat mintegy 25-30 személy látogatja rendszeresen. A következő előadás és gyakorlat – elmélet és gyakorlat: ez jellemzi valamennyi továbbképző foglalkozásunkat – a víz kémiai elemzésével foglalkozik június 16-án.

A Karsztmorfológiai Szakbizottság

harmadik szakülése is igen jól sikerült. Az előadások este hatkor kezdődtek és az azt követő viták során a résztvevők még fél kilenc órákor sem tágitottak. Kár, hogy néhányan már korábban elmentek. Reméljük, hogy a szakbizottság június 10-én tartandó előadásán nem csak Jakucs László és Leél-Őssy Sándor előadásait hallgatják végig valamennyien, hanem az előadásokat követő vitákra is terveznek a hallgatók időt...

Az Ásvány- és Kőzettani Szakbizottság

úgy tervezte, hogy folyó munkájáról csupán egyszerű szavakban számol be, ám a tervezett három előadás /április 29-én/ közül már a legelső olyan heves és értékes vita követte, hogy a hallgatóság a vita meghosszabbítását kérte és a másik előadást későbbre /június hó 17-re/ kérte elhalasztani. A Társulat ügyvezető társelnöke kérte Tájékoztatónk szerkesztőségét, hogy a bizottságok előadó ülésein elhangzott előadásokat teljes egészében, vagy hely hiányában rövidítve okvetlenül közölje.

A Biológiai Szakbizottság

februári szép előadása és filmvetítése után elmaradt a nagyon várt "következő" előadás. Helyette elnökünk, Dudich professzor úr értekezésének ismertetése a Tájékoztatónkban tudatosította a barlangbiológia problémáit.

A Társulat és a Bizottság tagjai szeretnék minél többet tudni a biológiai szakbizottság munkájáról.

A Műszaki Bizottság

lassan lendült bele munkakörébe. Most már teljes erővel segíti a folyó év nyarának nagy erőpróbáját: a teresztenyei kutatómunkát. Ide több barlangkutató csoportunk együttes munkájához megszerezte a Bizottság a Rudabányai Vasércbánya Vállalat közvetlen segítségét is. Nem csak az ottani barlangkutató-csoportunk, hanem a vállalat vezetőségétől is komoly segítséget kapunk. /Fogadja ezért a Vasércbánya Vállalat igazgatója és minden nekünk segítő dolgozója a MKBT ezúton tolmácsolt köszönetét./

Műszaki felszerelés beszerzésére fordítandó 10.000 Ft-os költségjavaslatukat a legutóbbi vezetőségi ülés jóváhagyta.

- 248 -

A Dokumentációs és Szerkesztő Bizottság

munkájának eredményét jól ismerjük a sűrűn megjelenő Tájékoztatónk alakjában. Kevesen tudják, hogy 1959-es évkönyvünk anyaga szintén nyomdában van. Az 1960. évről szóló évkönyvünket még ez év decemberében szeretnénk kinyomatni, éppen ezért a májusi vezetőségi ülés arra kérte fel az évkönyv szerkesztő bizottságát, hogy II. ÉVKÖNYVÜNK anyagának kéziratbeadási határidejét csupán f. évi június hó 20-ig tolja el. Csak ebben az esetben van reményünk arra, hogy ez évben napvilágot lát második kiadványunk is.

Megkezdtük az egyes barlangok dokumentációs felfektetését is. Minden újonnan beérkezett adatot feljegyzünk barlangonként csoportosított adatgyűjteményünkbe.

Aktivákat

hívnak segítségül az egyes bizottságok, hogy munkájukat jobban végezzék. Így dr. Gráf Andrásné elvállalta a Társulat könyvtárának kezelését a vezetőség felkérésére. Most szervezzük az ásvány-, kőzet- és ősmaradvány-szertárosainkat a tanfolyamot végzett fiatal tagjaink sorából. Már többen jelentkeztek a munka megkezdésére.

Pálvölgyi-barlangnál

új barlangvezetőt alkalmaztak és valóban megkezdődött a Társulatunk részéről a tervszerű segítése az ottani barlangjárásnak és barlangvezetésnek. Ebben a

barlangban a Szabó József geológiai technikum szeretné tanulóit a barlangjárás szépségeibe és a kutatómunkába bevezetni. Már megrajzolták Kadic Ottokár 1918-19. évi felvételei alapján készített eredeti barlangi térképet. Feltüntették a nagy rajzon a régi és az új elnevezéseket. A térképen feltüntették a "körséta" útvonalát és látnivalóit, valamint azokat a szebb részekhez vezető utakat is, amit külön kérésre mutat meg a „barlangtúra” vezetője. Ezek a „Meseország” és az „Állatkert”. A térképet kint tartják szobájukban és a tömeges látogatások idején közszemlére bocsátják.

A „szobánk” szó használatáért és a valóban rendelkezésünkre bocsátott kis szobáért fogadja ezúton is az MKBT őszinte köszönetét Baga István igazgató elvtárs, és a Turistaházakat Kezelő Vállalat vezetősége, valamint Nemes Géza, a pálvölgyi új gondnok, aki olyan megértően segíti közös munkánkat.

A csoport tagjai órát is készítettek, amelyiken jelezni lehet, hogy mikor indul a következő barlangvezetés. Eddig IV. 24-én, V. 8-án, 15-én és 22-én adtunk több tagunk révén segítséget a barlangvezetésnél, mert ezeken a napokon sok száz úttörő tervszerűen kereste fel a barlangot, úgy hogy rövid időközökben indulva, 2-3 csoport is volt a barlangban. Ebben a munkában a feljegyzéseink szerint a Szabó József geológiai technikum, a Kinizsi, a Vörös Meteor, és a Petőfi gimnázium csoportjai adták a legtöbb segítséget.

- 249 -

Barlangkutató csoportjaink:

Áprilisi számunkban közöltük 8 budapesti és 3 vidéki kutatócsoport taglétszámát. Ezek voltak a Társulatunkat létrehozó alapító tagok.

Társulatunk azóta azonban sokat fejlődött és jelenleg az alább felsorolt barlangkutató csoportok jelentették már be Társulatunkhoz való csatlakozásukat, ill. azt a kívánságukat, hogy velünk együtt működhessenek:

Budapesti csoportok:

Szabó József geológiai technikum KISz szervezetének barlangkutató csoportja.

Vezetője: Kovács József.

Ybl Miklós Építőipari technikum barlangkutató csoportja. Vezetője: Cseh József.

Vass Imréről elnevezett női barlangkutató csoport. Vezetője: Putz Gizella.

Pest megyei Természetjáró Szövetség barlangkutató szakosztálya. Vezetője: Büki Tamás.

Vidéki csoportok:

Dobó gimnázium, Eger. Vezetője: Estók Bertalan.

Bányaüzem, Egercsehi. Vezetője: Ivády Kálmán.

Bányaipari technikum, Pécs. Vezetője: Koch László dr.

Mecsek-u. 7. Pécs. Vezetője: Vass Béla.

Kiss Lajos lakótelep 8. Veszprém. Vezetője: Markó István dr.

/Ormosbánya tudomásunk szerint Rudabányával egybeolvadt./

Jelenleg tehát 12 budapesti és 8 vidéki, összesen 20 kutatócsoport munkásságáról tudunk. Tagjaink létszáma jóval meghaladja már a 400 főt. /Igaz: a tagdíjfizetésekkel még sokan nagyon el vannak maradva. Ennek felmérése most folyik és az erről beígért beszámolót más alkalommal közöljük./

Külföldi kapcsolatok.

Csehszlovákiai túránkra eddig 60 személy jelentkezett. Felkérjük a tagokat, hogy a jelentkezés 100-100 forintjait is küldjék be haladéktalanul. Az útlevélkérést megkezdjük. Az ügyvezető társelnök javaslatára a csehszlovákiai túra vezetőjének, Szilvássy Gyulát, helyettesének és a túra szervezőjének dr. Leél-Őssy Sándort kérte fel a vezetőség.

Lengyelországból három 15-ös csoport kért fogadtatást az MKBT-től. Warsawából, Krakówból és Wroclawból jönnek még ez évben lengyel barlangkutatók hazánkba.

- 250 -

Határozatok, javaslatok:

1./ 100 méter alumínium kötélletrára, 100 méter biztosítókötélre, sátorra, különböző szerszámokra és karabinerekre összesen 10.000.- Ft-ot, könyvekre 1.120.-Ft-ot engedélyezett a vezetőség, központi leltárba vétel és készletezés mellett.

2./ 1961-ben el kellene jutnunk anyagi megerősödésben annyira, hogy Évkönyvünk és Tájékoztatónk mellett önálló kiadványokat is adhassunk ki.

Az Oktatási Bizottság tájékoztatása alapján eddig a következő személyek végezték el eredménnyel barlangkutatók alapfokú tanfolyamát:

Első tanfolyamot elvégezték, illetve az első vizsgán tanfolyam nélkül is megfelelték: Bálint Károly; ifj. Barátosi József, Hajdu József, Rónai Miklós, Szattler István, Szentés György, Nemes Árpád, Rostás Sándor, Körtvélyessy István, Csáky Ferenc, Szilágyi Gábor, Előd Ferenc, Suara Róbert, Nádas Dezső, Fischl Ákos, Geley Gábor, Garay László, Achátz László, Rézbányai László, Pávich Miklós, Buda György, Nyáry Tamás, Szenes Gyula, Deáky Árpád, Kostyán Ákos, Király András, Szívós László, Péter Mária, Orbán György, Koncz Csaba, Kányási József.

A második vizsgán megfelelték: Putz Gizella /dícsérettel/, Winkler Mária, Frecska József, Farkas Sándor, Gyursánszky Csaba, Mészáros Kálmán, Takáts Imre és csak az elméleti részből Kunszenti Tamás.

A második vizsga vizsgáztató bizottságának tagjai: dr. Dénes György, dr. Gráf Andrásné, Hazslinszky Tamás, Barátosi Józsefné, Neppel Ferenc. Elnök: Barátosi József.

"Társulati élet" c. rovatunk híreit, közleményeit írta:
Barátosi József

BARLANGKUTATÁSI HÍREK

Megindult a Szoplaki Ördöglyuk kiépítése. Lapunk hasábjain már olvashattunk a Pest megyei Idegenforgalmi Hivatal és a lelkes pilisszentkeresztiek kezdeményezéséről, a Szoplaki Ördöglyuk kiépítéséről.

Azóta már beszámolhatunk a munkák megindulásáról is. Az erdészet dolgozói a bejárati akna fölé csigát szereltek és

- 251 -

"rakodó-erkélyt" építettek be. A Társulat részéről Magyar Gábor és e sorok írója vett részt a munkákban. Sikerült kiszállítani az akna fenekére bedobált fákat, majd az alsó részbe vezető kürtő kezdetéhez törmelékfogót építettünk be.

Megindult az egyik felszín felé vezető járat bontása is. Itt új bejáratot akarnak nyitni. Ezáltal a mintegy 10 méteres kötélleereszkedés elkerülhetővé válna.

Hazslinszky Tamás

A Vörös Meteor Barlangkutató Csoport munkahelyet létesített az Imola község határában fekvő Tóberke eddig bolygatatlan víznyelőjénél. A csoport kutatói

1960. május 22-én kezdték meg az új munkahelyen a feltáró munkát. Tervbevétték a víznyelő megfestését is.

Dr. D. Gy.

Kilátótornyot létesít a Borsod megyei Idegenforgalmi Hivatal a Szabadság-barlang bejárata felett emelkedő Pitics-csúcsra. A 12 m magas, csővázás kilátótól egyszerre 30 személy gyönyörködhet az Aggteleki-karsztfennsík megragadó szépségű tájaiban.

B. D.

Tovább bővül a MKBT Szakkönyvtára!

Közöljük a könyvtár részére legújabban felajánlott kiadványokat (a kiadvány címe, írója, beküldője):

Bakony útikalauz. dr. Darnay (Dornyay) Béla. Gilicer Ferenc

Vass Imre barlang. /Földtani Közlöny, 1956. különlenyomat/ Holly F.-Maucha L., Maucha László

Ismerjük meg a barlangokat. Kuchta Gyula. Maucha László

Maucha Rezső helyszíni kémiai vízvizsgáló módszereinek alkalmazása a speleológiában. Holly Ferenc. Maucha László

Állatok a mondák világában. Dr. Tasnádi-Kubacska András. Dr. Gráf Andrásné

A felajánlott könyvekért, kiadványokért ezúton is köszönetünket tolmácsoljuk és egyben várjuk többi íróársaink, szakembereink további támogatását könyvtárunk megalapozásához.